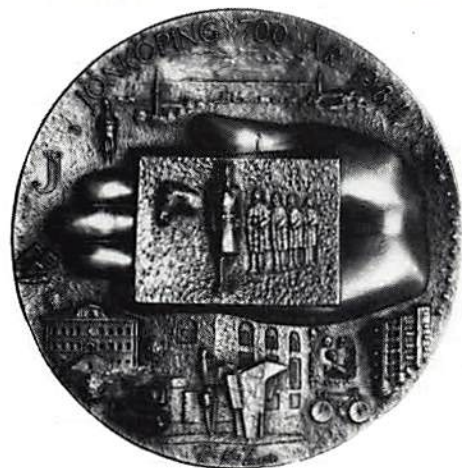

SVERIGE 10.—
NORGE 10.—
DANMARK 12.—
INKL. MOMS

MYNT 7•84 OKTOBER KONTAKT

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

Jönköping 700 år av Rune Karlzon. Foto J. Tamsalu, KMK. Se s 170.

Berättelser om Avesta myntverk [2]	sid 172
Minnesmedalj över S:t Barthélemy	sid 178
Fyrkantig plants under vikingatiden	sid 179
Det finska olympiamyntet och dess förebilder	sid 180
SNF:s årsmöte 1984	sid 181
Torgny Lindgren 1905—1984	sid 182
Bror Emil Hildebrand	sid 185

MEDALJNYTT

Rättelse

I förra numret presenterades medaljen till Jönköpings 700-årsjubileum, utgiven av Götabanken genom Svenska Medaljgillet AB (MYNTKONTAKT/SNT nr 6 s 158). Upplagan skall korrigeras. Det har slagits 1007 ex i oxiderad försilvrad brons, infattade i plexiglas, och 8 ex utan denna infattning.

Jönköping 700 år II

Som utlovat i septembernumret presenterar vi här den andra medaljen till nämnda jubileum. Den är ett verk av den kände skulptören, bildhuggaren, tecknaren och medaljkonstnären Rune Karlzon (f 1930) i Jönköping. Myntverket har präglat den. Diametern är 60 mm och upplagan som följer:

Brons (pris 365:-) 5000 ex. 125 g.
Silver (pris 980:-) 2000 ex. 115 g.

Guld (pris offert) 50 ex. 175 g.
I alla priser ingår etui.

Den kan beställas från konstnären eller från C.o.S. Gruppen, Box 3038, 400 10 Göteborg, tel 031/11 00 42, 11 05 60.

Åtsidan: JÖNKÖPING 700 ÅR 1984 överst längs kanten och medsols. En hand med fingrarna åt vänster håller en tavla, på vilken Magnus ladulås med fyra följeslagare och en häst (endast huvudet synligt) framträder i helfigur. Runt dem grupperar sig det nuvarande Jönköping till beskådande med Hoppets torg, Göta Hovrätt som har 350-årsjubileum samt stadssilhuetten. Nederst konstnärssignaturen längs kanten.

Frånsida: I mittens privilegiebrevet med texten MAGNUS LADULÅS / GAV STADEN DESS / PRIVILEGIEBREV / 1284. Till vänster Magnus' krönte huvud, till höger en M-brakteat (varav en typ slogs i staden). Överst Näs borg på Visingsö, därunder marknadsscenen med människor och djur som det kan ha sett ut under medeltiden; nederst Gråbrödraklostret och några hus.

Randen: Myntverkets initial MV, metallangivelse, årtal och serienummer.

Medaljen avbildas på omslaget.

LLt

Se även s 178!

Mitt i City STOCKHOLM SUNDSVALL

Med stor sortering av

Mynt • Sedlar
Medaljer
Frimärken • Vykort
Aktiebrev • Tillbehör

PEO Mynt & Frimärken

08-21 12 10
060-11 15 40

Jag och många andra har blivit tryckta på Strängnäs Tryckeri. Om du har kataloger, foldrar, brevpapper eller något liknande hör av dig till Ingemar Linder eller Jan Bjurenborg

STRÄNGNÄS TRYCKERI AB

Box 13, 152 01 Strängnäs
Tel. 0152-160 20

Välkommen till

ANTIK-

KONST- OCH SAMLARMÄSSAN
MED MYNT OCH FRIMÄRKEN

BORÅS 25-28 okt. 1984

- VÄSTSVERICES STÖRSTA ANTIKMÄSSA
- POSTENS FÖRSTADAGSSTÄMPEL
- UTSTÄLLARE I TRE HALLAR
- STOR MYNT- OCH FRIMÄRKSÄVDELNING

Torsdag 25 okt. kl. 12-20
Fredag 26 okt. kl. 12-20
Lördag 27 okt. kl. 12-18
Söndag 28 okt. kl. 12-18

boråsmässan
Kyrkängsgatan. Vid motorvägen
Tel. 033-10 11 41

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(måndag-fredag kl 10.00-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50-4
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

MYNTKONTAKT utkommer den
1 i månaderna februari-maj och
september-december
Prenumeration: helår 75:-

ANSVARIG UTGIVARE:
Nils-Uno Fornander

REDAKTION

Huvudredaktör:

Lars O. Lagerqvist

Adress: Box 5405

114 84 STOCKHOLM

Tel. kontorstid 08-783 94 20

Biträdande redaktörer:

Madeleine Greijer (program,
föreningar, aktuella auktioner)
Torbjörn Sundquist (annonsering)

Teknisk redaktör

(lay-out & formgivning):

Hans Franzén

ANNONSER

Bokning

Telefon 08-67 55 98 (kl. 10-13)

Annonsspriser exkl moms:

2 sidor (mittuppslag)	2 200:-
2:a omslagssidan	1 450:-
omslaget 4:e sida	1 800:-
1/1 sida (157x220 mm)	1 200:-
2/3 sida (104x220 mm)	850:-
1/2 sida (157x108 mm)	650:-
1/3 sida (50x220 mm)	450:-
1/4 sida (76x108 mm)	350:-
1/6 sida (50x108 mm)	250:-
1/12 sida (50x52 mm)	150:-

Sista materialdag:

Den 1:a i månaden

före utgivning

Heloriginalt
manus och gärna skiss.

Sändes till

Strängnäs Tryckeri AB
Box 13

152 01 STRÄNGNÄS

Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik
kommer att avbötjas

ISSN 0435-8245

SVENSK
MYNTSÄMNINGEN · SVENSK

FOR

Höstprogrammet 1984

Om ej annat anges, hålls mötena kl 10.00-13.00
41, Stockholm.

Oktober

3 Engelsk vikingatid. Kenneth Jonsson.

26 Lennart Wallén: Riksgäldskontorets sedlar.

November

15 Guldmynskatten i Gamla stan och D G Nescher.
Anders Frösell berättar.

21 Se nedan om professor Griersons föredrag!

26/27 Den sedvanliga höstauktionen i Historiska
museernas hörsal, Storgatan 41, Stockholm.

Visning från kl 17 (sessionssalen).

December

12 Sedvanliga julfesten.

SNF:s kansli

har postadress Östermalmsgatan 81,
2 tr ö g, 114 50 Stockholm. Telefon-
tid måndag-fredag kl 10-13, tel 08/
67 55 98, besökstid 10.30-12.30.
Semesterstängt från midsommar till
ca 1 september.

Myntset 1984

Den 3 september öppnade SNF:s
kansli efter semesterstängningen.
Årets *svenska* myntset (mycket för-
senade på grund av Myntverkets
extra arbete med 100-kronan) finns
att hämta på kansliet.

Måndagsseminarier i numismatik

Sandhamnsgatan 52 A, Stockholm,
kl. 10.00.

- 5/11 Vikingatidens numismatik i
Polen och DDR. En rese-
berättelse. Brita Malmer.
- 12/11 Om stämpelidentiska vi-
kingatidsmynt och vikinga-
tida stampstillverkning. Ett
tekniskt experiment. Sven
Brahme m fl.
- 19/11 Om den engelsk-dansk-
svenske myntmästaren
Asketill. Brita Malmer.
- 26/11 Genomgång av aktuell lit-
teratur.

Välkomna!

Brita Malmer

Auktionens

datum framgår ovan - dvs 26/27
november. Listan kommer som van-
ligt i det nummer som utges 1 no-
vember. Material till vårauktionen
kan inlämnas fram till ca 15 januari.

Hildebrands minnesföreläsning

Vi erinrar om Professor Philip
Griersons föreläsning den 21 no-
vember kl 16 på Operaterassen i
Stockholm: *Coinage and minting in
Germanic Europe: a problem in
early medieval numismatics.* - Om
hyllningen av Bror Emil Hilde-
brands minne se s 185.

Ny medalj

En av Samfundet Kungl. Myntkabi-
nettets Vänner och S:t Barthélemy
Sällskapet utgiven medalj presente-
ras på s 178.

Nordisk Numismatisk Årsskrift

Du glömmer väl inte beställa årgång
1982?

Äldre litteratur

Nya medlemmar och läsare kan be-
ställa lista från kansliet!

Numismatiska Meddelanden

XXXIII och XXXIV finns alltså
att få!

framför allt själva kopparberedningen belysande teckningar är av stort intresse:

Om plåtmyntningen

När kopparskivorna är utsmidda föras de till justerkammaren att justeras, därefter till en sax för att avklippas där plåtarna funnos väga mera än ordningen är; var plåtskiva skall ha sin vissa längd och bredd; en 12 D:rs kopparskiva består av 7 1/2 kvarters längd 1 1/2 kvarters bredd, bekommandes där av fyra plåtar, vägnaden var plåt 8 8/9 mrk koppar. En sex delars kopparskiva är 9 kvarter lång och litet mer än 1 kvarter bred, en 6 d:rs plåt väger 4 4/9 mrk; 8 gå på en skiva; en 3 d:rs skiva är 3 1/2 aln lång och ungefär 1 kvarters bred, där utav göres 16 plåtar, vägnaden var 3 d:rs plåt 2 2/9 mrk; en 6 marks skiva är 4 al:r lång, något mindre än 1 kvarter bred, väger 1 1/9 mrk, var 3 d:rs plåt à 32 på skiva. Skulle så hända, att någon plåt blev mindre än ordningen det medger, klipptes den samma strax sönder till sex marks plåtar, på en annan stor sax som dirigeras av 4 karlar på följande sätt: Vad saxen anbelangar, så är den fuller till skepnad, som de förr omnämnde, dock vid skaftet är en stor stock, som av 3 karlar skjutes fram och tillbaka och försorsakas sålunda desto häftigare klippning; det sadades att av en

sex marks plåtarna är justerade, föras de i mynthammaren att myntas, varest de först glödgas i en ässja och sedan föras under hammaren, varvid 4 personer förrätta myntningen, blivandes plåten hällen med en tång av den ene, då den andre påsätter stämpeln och kommer den mellersta stämpeln alltid först att påslås; händer det så som ock ofta sker, att stämplarna icke väl synas, måste de genom handelsläggans tillhjälp förbättras. Arbetsfolket så väl i justerkammaren som myntkammaren bekomma sin lön efter skeppundtalet.

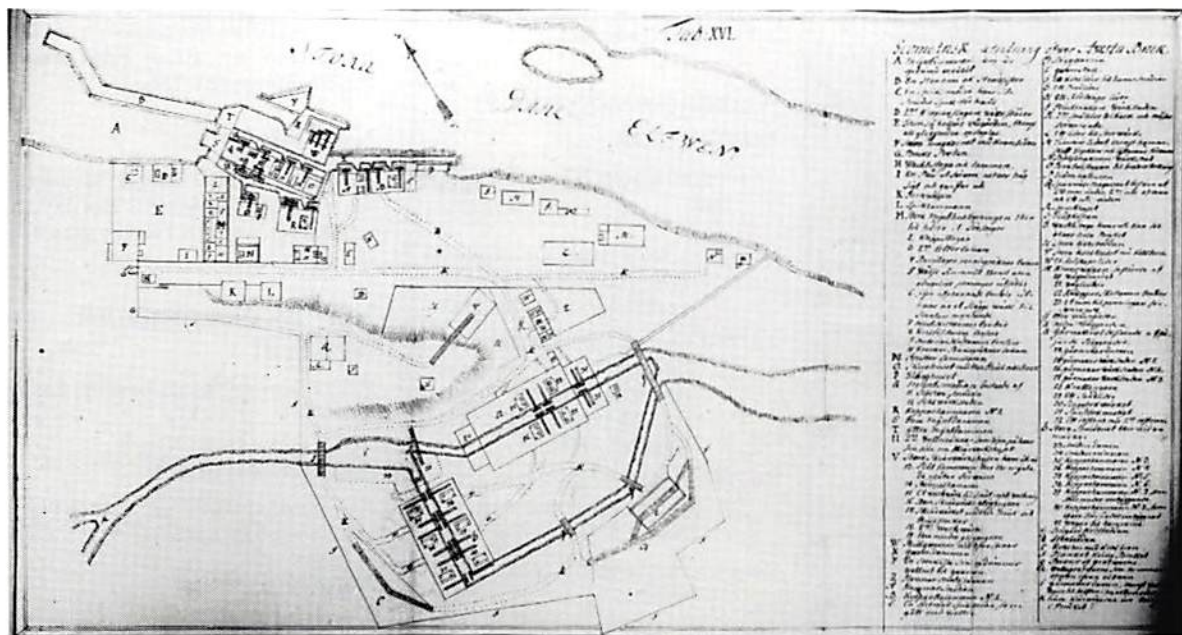
Om valsverket

Detta verk drives genom ett stort vattenhjul, vilket driver en hjulstock, varuppå är ett kugghjul, som driver ett annat, kallat trilla. Pinnarna, vilka sitter däri, heter trillor; vid denna trillan är fastfäst ett stycke fyrkantigt järn, som kallas hylsz. I detta åter är en något tjock järnbult inskruvad, valhomb kallad; vid denne är tvenne valshjul av mässing med räfflor i fyra järnstycken, som står emot varandra, på detta sättet fastgjorda, att det ena valshjulet ligger

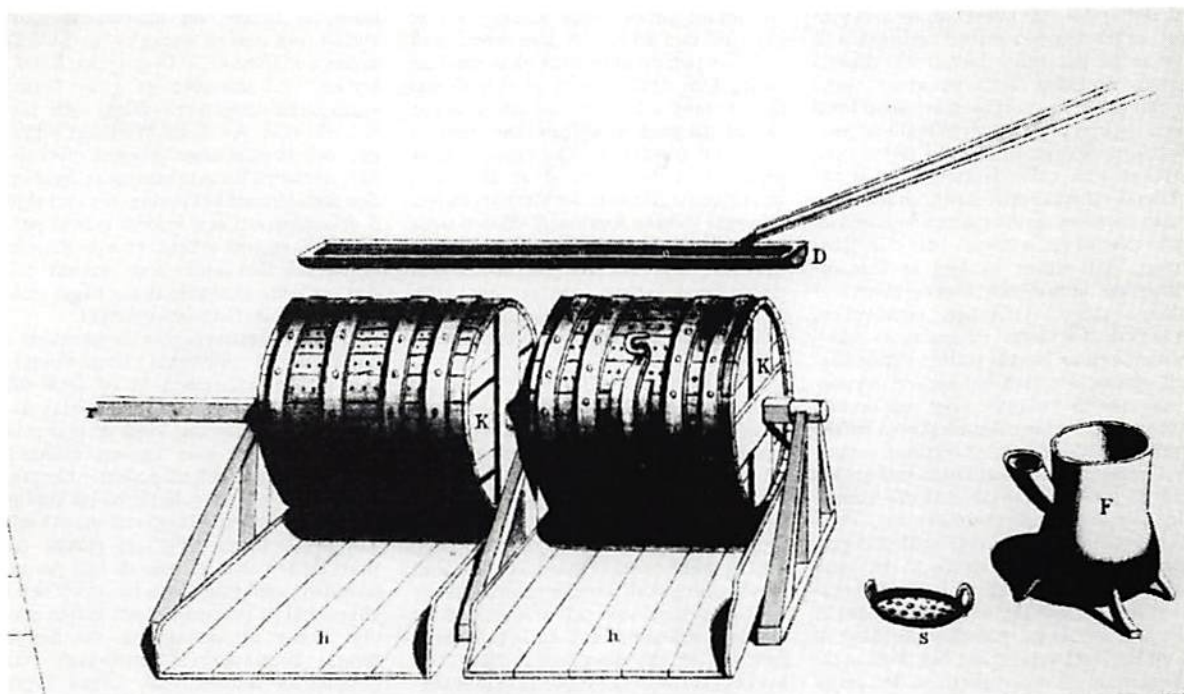
Anton Swab (1702–1768) blev så småningom bergsråd. Som mycket ung skrev han 1723 en skildring av ett besök i Avesta.

Då hans ritningar till denna berättelse vad gäller myntet i Avesta redan publicerats i *Numismatiska Meddelanden IX* (Stockholm 1883) har detta här ej medtagits, ehuru ett par av bilderna utnyttjats. Berättelsen är nyligen utgiven (1983) efter det bästa manuskriptet (recension i MYNTKONTAKT/SNT 1983:7, s 171).

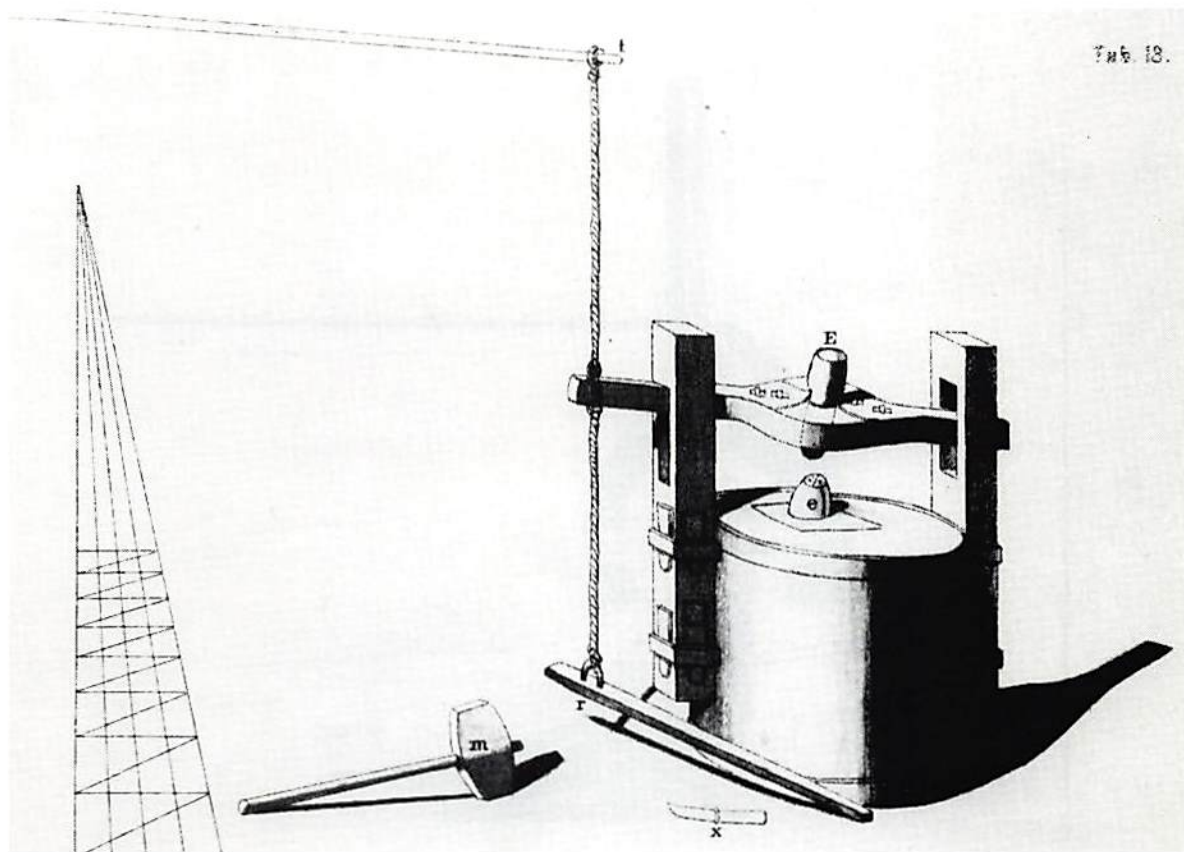
Lars Harmens (1701–1760) ägnade hela sitt liv åt svenskt bergsbruk och slutade som bergmästare vid Nya Kopparberg. 1722 besökte han Avesta. Hans lättlästa skildring därav (blott i manuskript på KB, *Rålambska samlingen Fol 43*) med dess

Karta över Avesta Bruk, troligen ritad av Anton Swab 1723 eller något år senare. Den ingår i den rålambska handskriftsamlingen fol 143. Kungl. Biblioteket.

Anton Swab: Tunnor för tvättning

Anton Swab: Slaggverk

på det andra och passas så, att det som går ut på den ena räfflan tar i det som går in på det andra hjulet och sålunda driver varandra tätt tillsammans; valshjulet ligger i järnstycken av sådan form som figuren utvisar och bli kallade pannor. Över pannorna lägges andra järnstycken som kallas fyllning och sist påskruvas ett fyrkantigt järn; och kan man medelst dessa skruvar lämpa verket som man det vill ha, antingen hårt eller lindrigare. Uti dessa valshjul är åter inskruvade hylsor och i dem inemot 3 alnars långa fyrkantiga järnstycken, wahlbomar kallade. På ändan av wahlbommaren är jämväl tvenne hylsor därtill gjorda, att man vid verkets reparation, när så behöves, icke må orubba alltsammans utan allenast skruva hylsan från wahlbommen eller tvärtom. I dessa hylsor är de rätta valshjulen inskruvade och på lika sätt som om de förra förmält är, fastgjorda vid järnstängerna; dock märkes det, det understa valshjulet plägar gemenligen vara större än det övre, varför på det tenen /: så kallas kopparremsan som valsas:/ icke må gå snett, är ett järn fastslaget, gåendes lika långt ut som det understa hjulet och förorsakar därigenom att tenen går ut på den andra sidan som den bör; vid den sidan, som vetter däremot, är ett annat järn så högt, att det går nästan mitt på det översta hjulet och på detsamma är ett

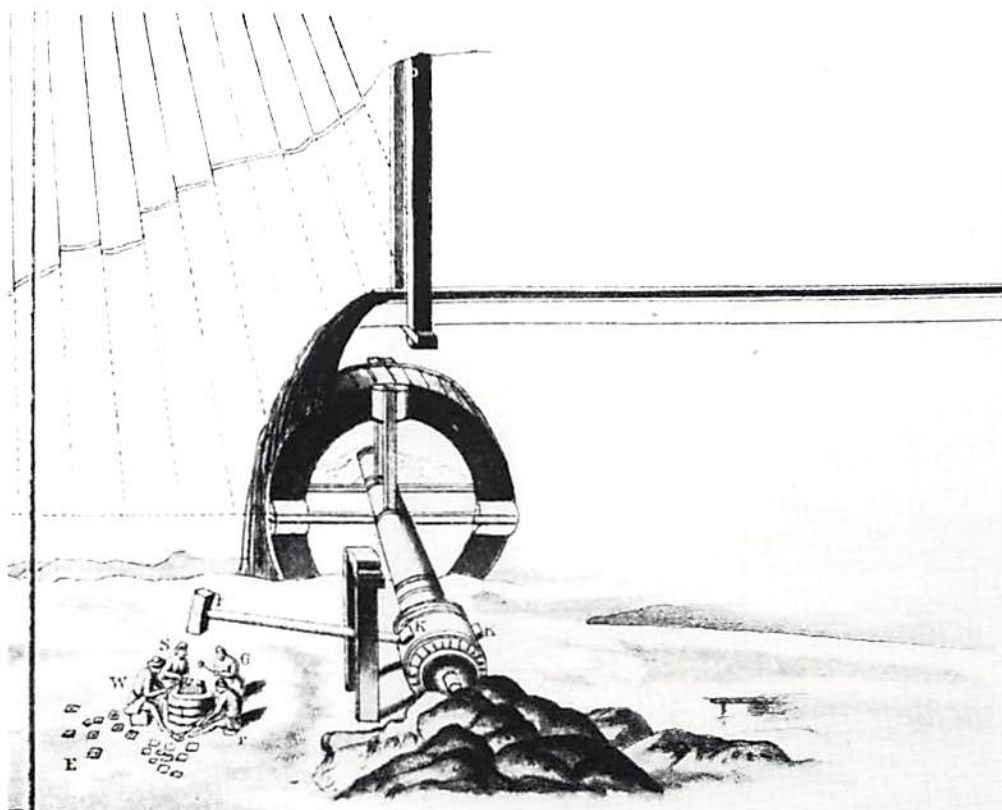
hål; detta järnet kallas kiäring och är gjort till den ändan att inte tenen skall vicka av och an utan strax gå in emellan valshjulen; dessa hjulen gå och så tätt tillsammans, att tenen som utkommer är så het att man omöjlig kan hantera den med händerna. Vad annars själva processen anbelangar, så är det ingen större konst därmed, än att man sticker in tenen igenom kiäringen, då den strax på den andra sidan utkommer, förlängd över en halv aln och utsträcket den gemenligen tvenne gånger, allt efter som blindmyntet skall vara tjockt till; de som valsar bekommer 3 dr skeppundet.

Om blindmyntet eller polletterna

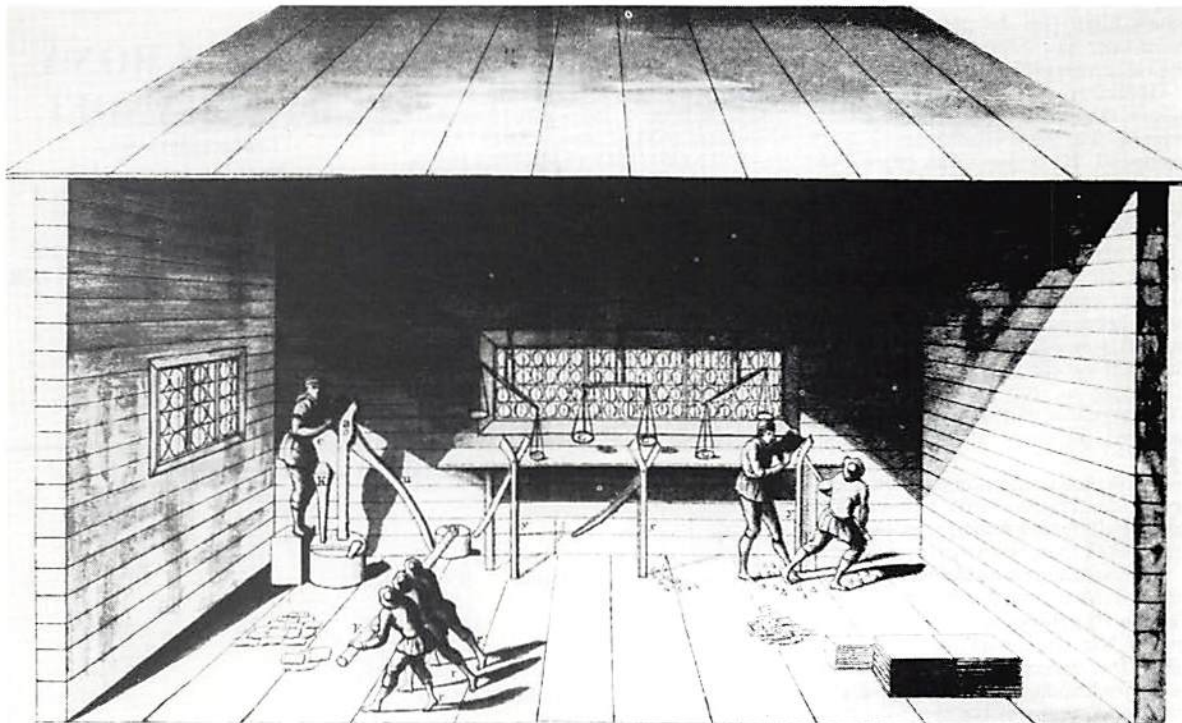
Sedan tenarna är valsade, blir blindmyntet på följande sätt förfärdigat, kommande saxen, varmed de klippas, först att observeras; denna sax är av sådan form som figuren utvisar. A kallas öga, ett runt hål, varigenom polletten utfaller. B långbult, vilken på ändan, som är emot ögat, är gjord lika stor som blindmyntet skall vara; innanför ögat är en liten pigg, såsom ock in under, så att myntet intet annat kan än falla igenom ögat. C är det som kallas skaj och nyckeln skruvas fast med; varandes detsamma som förorsakar hela driften, ty det är så gjort att det går litet ut in under långbulten och sålunda när man vrider omkring med nyckeln, stötes långbulten

fram på tenen och utstötter så stort stycke som den på ändan är bred till. D kallas understycke. E överstycke. F bakstycke. G framstycke. H är en skruv, varmedelst långbulten fram- och tillbakaskruvas. Av dessa är många tillfälliga och brukas efter arbetets myckenhet; nyckelns form inhämtas av figuren; den som klipper bekommer för vart sk:d 5 dr kopparm:t och fordras tvenne personer till samma arbete: en som förer in tenen och den andre som skruvar och styr nyckeln, skolande dessa bägge dela de omnämnda 5 dr:s emellan.

Sedan kopparskivorna är utsmidda i hamrarna, på snidverket i tenar sönderskurna /:snidmaskinen är på lika sätt gjord som valsverkets, beståendes åtskillnaden uti hjulen, vilka är inskurva på sådant sätt som figuren utvisar:/ tenarna valsade och till polletter klippta, skuras och tvättas polletterna på följande sätt: Polletterna läggas en stund i salt vatten och därpå i ett tråg tvättas. Så snart de är tvättade, öses de i en tunna, som drivs omkring på en hjulstock och i vilken hål är borrarade, så att vatten stadigt rinner uti densamma. Av denna tunnans kontinuerliga omvälvande blir polletterna skurade; de samma tagas vidare ur tunnan och omsider läggas i ett mässingssåll, som sättes i en järnring och sålunda torkas; efter torkningen föres de i ett rum, varest en hop med

Anton Swab: Prägling av kopparplåtar

Anton Swab: Justering av kopparplåtar

käringar och barn omsider skilja och utleta det, som kunnat fått något fel, det vare sprucket eller på annat sätt obekvämt gjort; de som tvätta och skura, bli betalade efter SK:det [skeppundet] men de som leta ut, få 3 mark om dagen.

Reginaud Outhier reste här 1736–37 på väg till Lappland [142]. Han skriver sålunda (*Journal d'un voyage au Nord en 1736 et 1737*):

Vid midnattstid gick vi för att se hur man renade kopparen. Man transporterade den från Falun till Avesta i tackor. Den är ännu mycket oren, då den ännu inte gått igenom den första reningen. När den kommer till Avesta är man mycket noga med vad som tillhör varje enskild för att veta hur mycket han skall ha tillbaka, när man avräknat det som tillkommer konungen och för reningen.

Man började med att i en sorts grop som gjorts i marken göra en bädd av kol och därpå en hög av stora stycken eller tackor av koppar med en vikt av 8 eller 9000 pund och med mycket kol ovanpå. Man tände en eld som man matade med två stora pustar som vattnet höll igång hela tiden ända till dess tackorna vore fullständigt smälta. Pustarna fortsatte en lång tid efteråt och man lade på kol. Då och då avtäckte man hålet i det man drog bort kolet som låg ovanpå och man skummade, kan man säga, den gjutna kopparen i det man tog bort det på ytan

som man fann orent. Strax före kl 10 lyfte man bort allt kolet och pustarna slutade att arbeta. Man kastade på den gjutna kopparen en smula vatten som inte omedelbart gick upp i ånga utan rullade som små kulor fram och tillbaka: när detta vatten hade kylt kopparens yta skapades en skorpa som man lyfte bort med hackor och andra järn. Man kasta- de ännu en gång vatten därpå och lyfte upp en andra skorpa och fortsatte på det viset ända tills hålet var tomt, vilket gav om jag inte misstar mig 40 skorpor eller runda kopparplattor av vilka de sista var de renaste och de vackraste.

Dessa åtgärder slutade kl 10. Inspektören kom för att hämta oss och förde oss för att se den sista gjutningen som inte dröjde länge. Man lade en stor mängd av dessa runda plattor i ett hål nästan likt det förra; de var snart smälta och man öste upp kopparen med stora järnskedar som hängde som hävstånger i kedjor. Den gjutna materien hällde man i gjutformar lika stora och av samma format som en hattkulle. Denna materie som fortfarande var helt röd placerade man på ett städ och plattade till den med en stor hammare som vattnet drev. Man skar därav sedan kopparstycken; sedan grep man dessa skivor som var ganska raka och lät dem passera mellan valsar så att de skulle bli av samma tjocklek. 3 män drev med styrka en stor sax vars hävstång var placerad vågrätt och skar plattorna d v s de stora kopparmynten. 4 andra försåg var och en ett hörn med

sin stämpel och markerade på ytterligare en plats [d v s i mitten av] myntet med hjälp av en stor hammare, som vattnet drev. Andra tvättade mynten i tunnor som roterade.

Abraham Hülphers (1734–1798) tillhörde den kända handelsläkten i Västerås. Han var en outtröttlig resebeskrivare och hans *Dagbok öfver en resa igenom Dalarna år 1757* är en guldgruva för den intresserade [180].

Verkstäder och inrättningar som nu finnas vid detta bruk besågs och var följande:

3 gårmakareugnar, vardera med 2 hårdar, 2 krattsugnar, 2 bokverk, 8 kopparhamrar, kopparmanufakturverkstad, där allehanda drivet och odrevet kopparslagarearbete förfärdigas. Skär-, vals- och klippverk med flera konstmaskiner, varigenom plåt- och slantmyntningen, dels med vattendrift, dels också genom handkraft förrättas. Så också, 1 stångjärns- eller redskapshammare, spiksmedja, såg- och mjölkvarn med 4 par stenar. Allt jämte älven anlagd med kostsamma dammar och stenkistor undantagandes gårmakeriet, 6 kopparhammare, krattsugarna och bokverken, vartill vattnet ledes genom de förr nämnda 2 kanaler. Älvens fall som med starkt susande långt ifrån kan höras, är avmätt inom 100 famnars längd, till 16

alnars höjd. (En del påstå att älven i förra tider haft framlopp genom bruket men sedermera sökt en annan gång.)

Gärmaakarearbete är det första, varigenom råkopparen blir omsmält och raffinerad. Var härd innehåller 12 à 13 skeppund. På 6 dagar kan något övert 216 till 218 skeppund gårkoppar tillverkas. Allt det, som under smältningen i gärmakeriet avdrages, kallas kratts, och är en blandning av koppar, slagg eller järnbinda, vilken massa sedan smältes vart om annat i krattsguarna, då kopparen ligger nederst i hårdens och slagen ovanpå, som efter hand avtappas, så fort den ökar sig upp till formen, godset rinner sedan ut, och får namn av krattskoppar, därav gärmakaren gör tillsats i sin härd, att mera raffinera gårkopparen.

Bokverket sönderstampar den slagg, som ifrån krattsguarna hitföres. Vad koppar däribland finnes, utplockas och omsmältes, men det övriga är odugligt.

Kopparhammarsmeden omsmälter sedan i sin härd (som innehåller vid pass 2 skeppund) gårkoppar och skrot vart om annat. När den finnes tjänlig till utösnings, framdrages de emellertid eldade och uppvärmda deglar, sättes radtals i hårdens, då utur smältan öses i var degel en slev, som är avpassad till 2 lispunds rymd, men om styckena skola bli tyngre, ingjutas flera slevar, då ock större deglar framskaffas. Dessa dragas sedan utur hårdens på golvet och överallt påkastas med stybbe, att kopparen må hålla sig varm, sedan urstjälpes den först inösta degeln och lägges under hammaren. Efter första smidningen bokas den ut, varmed fortfares, till dess kopparen i de övriga blivit på lika sätt utsmidd. Sist värmes det ena stycket efter det andra, då det åter utsmides så stort, att därav kan klippas 4 stycken 12 dalers, eller 8 stycken 6 dalers, 16 stycken 3 dalers, eller 32 stycken 6 marksplåtar*); dock plåga de senare små sorter icke hinna till i storlek, om de ej undergå tredje hettan och ny utsmidning. Skall härav bli andra sorter, så måste de ännu flera gånger i elden och varsamt glödgas, allt som storlek därav åstundas.

Plåtmyntning sker sålunda: Myntplåtarna sönderklippas i en stor sax; justeras, så att 12 dalersplåten väger 8 8/9, 6 dalers 4 4/9, 3 dalers 2 2/9 och 6 marksplåten 1 1/9 mark, allt metallvikt. Sedan glödgas de och sist av 4 karlar stämpas, som vardera därvid ha särskilda göromål, vilka först påsätta valörstampen mitt upp på plåten och sist i vart hörn. Plåtarna invägas sedan i vågen, då 90 stycken 12 dalers gör 1 skeppund Stockholms vikt; och så i proportion de övriga. Härvid anmärkes, att i en eld glödgas 700 stycken 12 och 6 dalers, eller

1000 stycken 3 dalers och 6 marksplåtar, vartill skall åtgå 2 tunnor kol, 2 korgar brandar och 1 1/2 lass ved. Utmyntningen i förra tider har sålunda blivit ändrad: 1625 vägde en 6 dalers plåt 16 marker, sedermera 1634 12 marker, 1638 14 6/11, 1645 13 51/69, 1649 12 4/5, 1661 10 2/3, 1675 8, 1710 6 2/3, och sist 1715, efter då fastställt och nu varande myntfot, skall den innehålla 4 4/9 marker. (Bergslagen har tid efter annan fått tillstånd förmynta sin koppar till plåtar; men nu, sedan Stämpelhammaren den 30 april 1761 av våldel förstördes, blir ingen plåtmyntning förrän den åter kommer i stånd.)

KARLSKRONA MYNTHANDEL

Lennart Bertilsson
Hantverkargatan 11
371 35 KARLSKRONA

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Öppet månd-fred 10-17
tel 0455/81373

Myntomkostningar för ett skeppund koppar à 500 dalers skep:det

		Crono.	Privator.
Gärmakarelön		9	12
Plåtsmidare d:o	6 16		
Mynt- och Skrotsmidarlön	9 19 1/2		
3/4 lispd avbränning beräknas	15 18 1/2	31 22	31 22
Kungl Maj:ts stora sjötullen	76 7		
Tull eller lilla tullen			
Slagskatt och recogn	30		
sjörätts p:gr			
1/8 proc	21 3/5		
Arm-pengar			
1/16 proc	10 4/5		
Tolag 1/2 proc	2 22 2/5		80 27 4/5
Behållning för Kronan, Tull och Slagskatt		80 27 4/5	
D:o kopparen	" "	418 14 1/5	415 14 1/5
	Kopp:mt		540 dal

Skiljemynsprocessen är i korthet följande: Bleckskivorna blir vid skärverket skurna i 5 smala tenar, som vidare till en viss tjocklek uttvingas, sedan föras de 2 till 4 gånger genom valsverket och där-efter klippas 20 à 30 rundmyntsplattor av varje ten. Dessa plattor läggas sedan i en ho, som är full med saltlake, där de blir angräpnade, eller betade ifrån smoringen, på det de under skurningen må bli blanka; efter 1/2 timma ösas de upp med hologna skyfflar, införas i glödgugnen på tackjärnshällen, till 3 a 4 fingrars tjocklek, varunder de omröras med en lång krok, sedan de således blivit väl röda och avsläckta, läggas de åter i skurtunor till 1 skep:d vid pass i vardera. Dessa, som är inuti besatta med björksläar, tillslutas och kringföras av vattenhjul, då de inlagde myntplattor nötas och gnida mot varannan, så att de vassa kanterna avgå; efter 5 à 6 timmar tagas de upp, torkas med lindrig eld, vägas, lettras och präglas, så att bägge stämparna tillika påsättas, sedan sker åter räkning, vägning och inpackning i fjärdingar, till 900

dalers kopp:mt i stycket, som innehåller 1 skeppund metallvikt. Sist förseglas var fjärding med 6 sigill (*Amtr*) som betyder Avesta mynt. Eljest märkes, att tillförne brukades ett annat myntningsätt, då präglingen skedde genom valsverk men 1715 vid myntfotens ändring, blev det gamla förlagt, och detta sedan förbättrat av byggmästaren Forssberg. Den sk halvöresmaskin som kommersrådet och kommandören Polhem inrättat är sedermera av konstmästaren Steinholtz förstörd. 1654 var 1 skep:d skiljemynt allenast 204 dal kopp:mt, men 1666 och de följande åren slogos slantar och halvören till 320 dal på skep:det, 1707 och 1708, blev förhöjning till 400 dalers, sedan 1715 till 600 dalers m m. Av de ompräglade 7 slags mynttecken gick 30 000 stycken på 1 skep:d som gör 937 dal 16 öre kopp:mt. Kronan har alltid haft sig slantmyntningen förbehållen. Runstycken slogos sist 1750.

*) *Hülphers räknar givetvis i daler k m*

Myntarelön för ett skeppund 3 och 6 öres slantar*), efter nu varande myntfot

	Av Kronans kopparränta		För privatorium	
	3 öres dal	6 öres öre	3 öres dal	6 öres öre
Gärma-karelön	9	9	12	12
Smid-skär-vals-klipp-glöd- och skurarelön	35	30	35	30
För lettring	4	16	4	16
Präglarelön	24	20	24	20
Penningräknarelön	1	24	1	24
Fjerdning, spik och ihopslagning	1	12	1	12
Bruket provision			24	24
Avbränning 1 1/2 l:pd betalas med koppar in natura				
Blir således för Kronans Behållit	75	20	65	12priv 79
	824	12	834	20 820
				12 69
				20 830
				28
Kopp:mt daler	900	900	900	900

Myntomkostnader på ett skeppund Kronokoppar till halvören, efter Kungl Maj:t Nådigaste resolution av den 30 mars 1717, a 640 daler kopp:mt betalades

Smidarelön etc	62			
Präglare d:o	48	11		
1 1/2 lispd avbränning	31	3 1/5		
Penningräknarelön	2			
Fjerdning med hopslagning		24	144	6 1/5
Behållit för Kungl Maj:t och Kronan			495	25 4/5
				640 dal

*) d v s 1 och 2 öre s m stycken

Kopparsmide, som här vid bruket förfärdigas, är allehanda sorter bleck, extra stora bottnar ifrån 2 skeppund om 11 à 12 kvarter i diameter och därunder extra bleck och bottnar av åtskillig storlek, tyngd och fason, som var och en beställer. Ordinarie bleck och bottnar, kittelstortor, ör- och hakkoppar, formplåtar, ungerska plåtar och s k Negros, blindmynt m m. Varför betalas arbetslön efter sort och vikt.

daler kopp:mt skeppundet, är förbundna att inom 10 dygn densamma leverera. Av Falu tillverkning, som årligen bestiger mellan 5 och 6000 skeppund, blir vart fjärde skeppund för Kronan, såsom ränta och tullkoppar, avdragen, det övriga kallas privatorium koppar, som ägaren har frihet föryttra; därpå lämnar Kopparkontoret i Falun genom Bergslagens bokhållare de s k

Omkostnader för kopparsmide belöpa till bruket:

	Dal	Arbetslön d:o åt smeden	Avbränning	Stigar kolkonsumtion
1 sk:pd 14 qv bottnar	120	40 dal	1 l:pd 6 mkr	2 stig
1 d:o 9 qv d:o	80	25 dal	1 l:pd 6 mkr	1 1/4 d:o
1 d:o ord bleck	27	6 dal	1 l:pd	1 d:o
1 d:o örkoppar och formplåtar	24			
1 d:o ord bleck och bottnar	27			
Extra bleck och bottnar ifrån 45, 40, 36 till efter storlek	33	I proportion för dessa sorter, dock observeras, att smidarelön nu vid 1762 års början, är 100 procent förhöjd emot år 1755		
Gärma-karlön för all Kronokoppar	9			
För allt som utgår i smide	12			
d:o allt som utgår i gårkoppar	18			

Råkopparen hitföres vintertiden från Falun men om sommaren från Bergslagens lastplatser, Enbaka och Strand, med roterande bönder i Skedvi, Torsång och en del av Tuna socknar, som, emot 2

Kopparsedelar, vilka gäller i och ur hand, såsom innehållet lyder. Kopparsedelns formulär: N har vid Observeras att dessa 3 3 3 är frikop-

Kungl Myntkabinettet

Utställningar:
Ingång Narvavägen (hörnet Linnégatan), 2 tr.
Stockholm

Aktuell programinformation:
08-783 94 00

Museet:
Tisdag – söndag 11 – 16
Måndag stängt
Besöks tid: tisdag 13 – 16
(ingång Narvavägen)
Besöksadress (efter överenskommelse om tid per telefon):
Storgatan 41
Postadress: Box 5405,
114 84 Stockholm
Tel.: 08-783 94 00

Avesta att fordra 3 par och att med 1 1 1 sk:pd 3 l:pd 3 mkr Kronans 1/4 p som koppar är avdragen blir 4 4 4

Falu Kopparkontor den

Säger tre sk:pd tre l:pd tre mkr

NN 1757 års Falu tillverkning var 5229 sk:pd 6 lis:pd 9 mkr därav Kronans del 1307 sk:pd 6 lis:pd 12 1/4 mkr

4 4 4

(Förut försåldes samma sedlar av bergsman själv men 1760 inrättades ett apart försäljningskontor i Falun som nu för tiden säljer kopparen tills vidare författning sker. Bergslagens kommissionär i Stockholm har även någon tid haft denna försäljning.) Köparen av kopparsedeln måste först i Kungl. Räkenskammaren klarera stora sjötullen som belöper för 1 skeppund gårkoppar 25 daler silvermynt men för smide efter sort och storlek från 20 till 9 daler silvermynt.

Ju mera kopparen blir arbetad ju mindre är stora sjötullen. Nämligen för:

1 sk:pd örkoppar 20 daler silvermynt. Extra bleck och bottnar 16 daler silvermynt. Ordin. d:o 18 daler. Små bottnar 15 dal. Stora bottnar 9 daler, Blindmynt 5 daler silvermynt sk:pd. Sedan tillåtes avvägning i Avestas kronovåg, då behörig kvittens därpå uppvisas.

GYNNA MYNTKONKAKTS ANNONSÖRER

Då ett skeppund koppar till utskpeppning efter nu varande pris 1762

inköpes fri för	813	10	2/3			
Gärma Karlön	18					
Stora sjötullen	75					
Brukets provision	16			906	26	2/3

Belöper till mässingsbruks förnödenhet

1 sk:pd lika inköp	813	10	2/3			
Gärma Karlön och brukets provision	18	16		831	26	2/3

Således en besparing genom sjötullen dal kopp:mt 75

På Kronans koppar utgivas inga sedlar utan bevakas dess höga rätt av en inspektor i Falu Våg. När kopparen i Vågen blivit mottagen, går Bergslagen i garanti, ifall någon olycka skulle hända kopparskutorna på Runn eller om förbönderna råkade ut för svaga isar etc.

Avsändning från bruket med Folkerna, Grytnäs och ibland några andra sockenbor sker dels vintertiden, på Stockholm, dels också om sommaren på Västerås, och så vidare sjöledes. För bankens räkning till plåt- och slanttransporten blir ibland kronoskjuts uppbyggad.

Kopparslagarearbete försäljes vid manufakturboden efter gångbart pris och stämplas med A:B:

Kronostat, 1 inspektor som bevakar kopparförtullningens riktighet. 1 vågskrivare. 1 vägare. 1 gravör. 1 fältskär och 1 kopparpost.

Bergslagens betjäning är 1 inspektor som har direktion vid verket, håller korrespondens etc. 1 bokhållare. 1 kassör. 1 avsändningsskrivare. 1 vågskrivare som håller bok över in- och utgående koppar. 1 kol- och materialskrivare som tillika gör räkning för bondeförsträck. 1 bodskrivare, förutan bruksfiskal som bevakar Bergslagens rätt i orten samt 3:ne råkopparskrivare, 1 som mottager råkopparen i Avesta och 2 som bestyra om avsändningen i Strand och Enbacka.

Råkopparen mottages efter bergsvikt, gårkoppar och grövre smide samt manufakturerna utvägas efter Stockholms eller metallvikt men i bruksboden säljes efter viktualievikt.

Bruksarbetare ungefärligen 150, näml 3 gärmakarmästare med 6 drängar, 6 kratsugnsarbetare, 6 vid bokverken, 8 mestare, 16 drängar och 8 kolgossar vid kopparhamrarna, 5 vid plåtarnas justerande, 5 vid stämplingen. 3 i vals och skärverket. 15 vid slantarnas klippande. 4 vid glödgningen. 4 letrare, som krusar slantarna i kanten, 8 vid stämplingen. 10 som utsöker de skadade blindorna (var till så och vid klippande brukas kvinnfolk). 6 kopparslagare. 5 smeder i stångjärnshammaren. 7 värksmeder i myntsmedjan. 2 spiksmeder och 2 släggossar. Utom dessa 1 byggmästare, 2 tunnbindare, 3 timmerkarlar, 1 bälgmakare med dräng. 1 mjölnare, 2 sågare. 4 dagsverkskarlar. 2 port-, 2 bruks- och 1 myntväktare samt 1 kontorspost.

Forts. följer

Minnesmedalj över Gustaf III:s förvärv 1784 av S:t Barthélemy i Västindien

Efter omfattande diplomatiska förberedelser lyckades Gustaf III 1784 för Sveriges räkning förvärva den västindiska ön S:t Barthélemy. Konungen besökte vid sin hemfärd från sin italienresa Versailles och förmådde Ludvig XVI och hans ministrar att avstå den lilla ön mot fri upplagsrätt av franska varor i Göteborg.

S:t Barthélemy var en obetydlig ö i storlek ungefär som Lidingö eller Visingsö. Dess enda värde var egentligen en förträfflig hamn som svenskarna med framgång utnyttjade. Gustaf III förklarade nämligen redan 1785 Gustavia som frihamn. För kungen var förvärvet av den västindiska besittningen av stor betydelse. Sverige blev härigenom en kolonialmakt vilket gav prestige och självkänsla åt monarken.

Så tidigt som 1779 befallde Gustaf III att minnespenningar skulle präglas över märkliga tilldragelser som hänt under hans regeringstid. Ett planschverk innehållande teckningar av dessa medaljer skulle utges efter samma plan som de bekanta franska gravyrverken över Ludvig XIV:s och Ludvig XV:s medaljer. Arbetet med dessa kopparstick påbörjades 1782 men avbröts under den Reuterholmska regimen i mitten av 1790-talet. I allt graverades 187 medaljplanscher men för många av dessa saknades förebilder i verkligheten. Man gjorde nämligen flera kopparstick av medaljer som inte existerade. Bland dessa är nr 76 över förvärvet av S:t Barthélemy.

1984 är det 200 år sedan S:t Barthélemy blev svenskt. Kungl. Myntkabinetts Vänner och S:t Barthélemy-Sällskapet har funnit det lämpligt att gemensamt fira detta minne genom utgivandet av en medalj.

Foto: Gunnel Jansson, Raå

Léo Holmgren åtog sig att utföra denna. Inspirerad av kopparsticket till den aldrig präglade medaljen har han lyckats skapa ett konstverk som förenar sjuttonhundratalets intresse för symboler och nationella manifestationer med en personlig stil.

Den som är intresserad av att förvärva medaljen kan få närmare upplysningar från Myntverket, Box 401, 631 06 ESKILSTUNA, tel 016/12 03 00. De svarade för all försäljning. Se också annonsen s. 188.

F.O.

Hur präglades mynt på fyrkantig plants under vikingatiden?

Av Kenneth Jonsson

Klippingar förknippas normalt med den nyare tidens myntning. I princip kan man säga att det finns tre typer av klippingar

- a) fyrkantiga plantsar präglade med fyrkantiga stamplar, som ex. kan nämnas Gustav Vasas Svartsjöklippingar 1543 i valörer från 2 till 15 öre
- b) fyrkantig plants och runda stamplar med större diameter än plantsen så att endast den centrala delen av motivet återges på myntet och här kan Sveriges äldsta klipping utgiven av Gustav Vasa i Hedemora fr o m 1521 och med ett värde av 18 penningar nämnas
- c) fyrkantig plants och runda stamplar med samma diameter som plantsen vilket får till följd att hörnorna på plantsen blir opräglade och där ett ex. är Karl X Gustavs riksdaler 1654 i Sven Svenssons samling.

I egentlig mening är endast den första typen en "äkta" klipping eftersom de övriga logiskt bör betraktas som avslag. Den första typen är också den helt dominerande i den svenska myntserien, medan den andra typen är udda och den tredje troligen främst avsedd som representationsobjekt.

Från 1600-talet finns även exempel på valsverkspräglade mynt där ett eller flera mynt inte stansats ut från tenen utan därför fått ett fyrkantigt utseende. Dessa har aldrig varit avsedda att användas som mynt utan kan betraktas som souvenirer från tillverkningen.

Klippingar förknippas ofta med forcerade myntningar och inflationstider. Att så inte alltid är fallet visas inte minst av att det finns ett flertal reguljära klippingar präglade i guld under Karl IX och Gustav II Adolf.

Under vikingatiden förekommer också mynt i klippingform eller som man bör benämna dem "på fyrkantig plants" eftersom det är osäkert vilken funktion de fyllde även om det spekulerats mycket; bl a har det antagits att de haft som avsikt att ge mynten högre vikt. Detta ska dock inte diskuteras närmare här. Med

Skala 1,75:1. Foto: Inga Krantz.

några undantag kan man dock konstatera att de vikingatida mynten på fyrkantig plants avser s k skandinaviska efterpräglingar av engelska typer utgivna av Æthelred II 978–1016 och Cnut 1016–1035. För närvarande finns belägg för myntning på fyrkantig plants för Danmark, Norge och Sverige under denna tid och det är sannolikt att det även förekommit i västslaviskt område (nuvarande Östtyskland och Polen) samt i Baltikum. Antalsmässigt är Sverige på nuvarande tidpunkt dominerande, men det bör då noteras att det stora flertalet mynt på fyrkantig plants ännu inte kan bestämmas till präglingsområde.

Den här avbildade efterpräglingen i privat ägo av Æthelred II:s Long Cross typ – präglad i England ca 997–1003 – är intressant i detta sammanhang eftersom den visar hur (åtminstone en del av) mynten tillverkades. Den ena änden är avrundad medan den andra är fyrkantig. Det måste med andra ord vara fråga om slutet på en ten som använts för prägling av mynt på fyrkantig plants. Som myntämne har man använt en uthamrad ten och man har då slagit mynten sida vid sida och sedan delat på tenen så att vardera ändmynten fått en avrundad sida medan övriga mynt blivit helt fyrkantiga. Det förefaller sannolikt att man som utgångsmaterial för tenen använt en silverstång som klippts av efter lämplig längd (eller vikt) och sedan hamrats ut. En liknande metod användes i Ryssland flera hundra år senare vid tillverkningen av

de s k droppkopekerna (på engelska det mera talande uttrycket wire money). Där hamrade man dock inte ut den avklippta biten utan man klippte av en bit för varje mynt och präglingen skedde sedan direkt.

Att man verkligen klippt isär mynten efter präglingen för det här avbildade exemplaret visas av att kanten in mot tenens mitt har rak avskärning. Om den hade delats före präglingen skulle kanten i stället ha buktat ut när stamparna pressat ut metallen, som är fallet utefter tenens långsidor.

I skattfynden från vikingatiden finns ofta fyrkantiga silverbitar eller plantsar som har tolkats som myntämnen. För de fyrkantiga har man i så fall använt en annan tillverkningsmetod än den här beskrivna genom att myntämnena delats i lämpliga bitar före präglingen. Av publicerat material finns bara ett par ex. med liknande utseende som den här avbildade (från Gotland resp. Finland) medan antalet på helt fyrkantig plants är betydligt större. Med ledning av enbart fotografierna är det svårt att konstatera om någon av de publicerade mynten på fyrkantig plants präglats efter att plantsen klippts till. Det förefaller dock som om alla plantsar hörör från delade tenar. Om det skulle visa sig att det finns olika tillverkningstekniker kan det kanske också utnyttjas i framtiden vid bestämningen av olika grupperas präglingsområden.

Det finska olympiamyntet och dess förebilder

Av Tuukka Talvio

Jubileumsmyntet som utgavs till de olympiska spelen i Helsingfors år 1952 var Finlands första jubileumsmynt och världens första olympiamynt. Mannen bakom idén var lektor Johan Jakob Huldén (1880–1959), initiativtagaren var Numismatiska Föreningen i Finland och myntet präglades enligt förslag av skulptör Aarre Aaltonen och grafiker Matti Visanti. Planen var färdig år 1939 – spelen skulle ju ursprungligen ha ägt rum sommaren 1940. Det under åren 1951–52 präglade myntet motsvarade till typen den redan godkända modellen, men valören blev nu 500 mark i stället för 50 mark, och myntets storlek och legering blev också något annorlunda.

För att finna förebilder för myntet måste vi således sätta oss in i 1930-talets situation. Lektor Huldén, som hade blivit medlem i Numismatiska Föreningen i Finland år 1934, var sin tids främsta medaljkännare i landet. Vid föreningens oktobermöte år 1938 yttrade han sig om de finska myntens tråkiga utseende. Tyvärr är protokollet ganska knappordigt, men det väsentliga finns där nog:

”Lektor Huldén föreslog att föreningen skulle påverka vederbörande att vi finge vackrare mynt, speciellt tänkte han på något vackert specialmynt i anledning av de stundande Olympiska spelen. Ordföranden föreslog att om möjligt borde ett 50 marks mynt åstadkommas. Föreningen beslöt hänskjuta denna fråga till styrelsens vidare åtgärd.”

Styrelsen, som bestod av ordföranden, professor Hjalmar Tallqvist, skattmästaren, magister Ejnar Hallberg (son till den mera kände Mauritz Hallberg) och sekreteraren, fil. dr Arne Jörgensen, framställde några veckor senare förslag om myntet i en inlägga till finansministern. Så hade saken kommit i gång.

Utgivandet av jubileumsmynt hade blivit mycket allmänt efter det första världskriget. Flera av Europas gamla monarkier hade omvandlats till republiker, och jubileumsmynt, vars motiv vanligen berörde historiska händelser, reflekterade på sitt sätt de allmänna strävan till nationell samhörighet. I särskilt stor

Foto: Bengt Lundberg, Raä.

omfattning präglades (och präglas fortfarande) jubileumsmynt i Tyskland och Österrike. De präglades också i Finlands grannländer.

I Sverige utgavs på 1920- och 1930-talen fyra vackra mynt, av vilka det sista, präglat med anledning av 300-årsminnet av ”Nya Sverige” i Delaware, utkom år 1938. Dess motiv berörde även Finland, och det kan knappast vara ren slump att det var just under hösten 1938 som Huldén framförde sin tanke om ett finskt jubileumsmynt. Alla de fyra mynten utformades av Erik Lindberg. Huldén satt stort värde på hans arbete som medaljör (se NNUM 1948 nr 10).

Jubileumsmynt präglades också i Estland. Grundandet av universitetet i Dorpat år 1632 hedrades år 1932, och följande år utgavs ett mynt med anledning av den tionde allmänna sångfesten i Estland. Här var det alltså fråga om en samtida händelse, som kan jämföras med de olympiska spelen i Helsingfors. Ett tvåkronorsmynt av år 1930 med bild av Toompea slott kan också nämnas. Detta anses ofta vara ett jubileumsmynt, men av allt att döma var det helt enkelt fråga om att pryda myntserien. Här finns igen en beröringspunkt med Huldéns tankar.

Ett betydande konstverk blev det finska olympiamyntet ändå inte. Jämfört med de andra finska mynten från samma tid är dess komposition visserligen balancerad, och vissa detaljer i dess kant och rand är ganska fyndiga, men helhetsintrycket kan knappast kallas anslående. (Det samma kan nog sägas om de flesta olympiamynten.) Det fanns helt enkelt ingen Erik Lindberg i

Finland. När gravören Carl Jahn dog år 1912 hade hans plats vid Helsingfors' myntverk lämnats obesatt, eftersom man tänkte att det behövs ingen yrkesmässig myntgravör i Finland. Det visade sig att myntverket faktiskt kunde fungera utan en egen gravör – men det synets också i myntens utseende.

Oslo Mynthandel 10 år

Jan Olav Aamlid, ägare till Oslo Mynthandel, har tillsammans med Gunnar Thesen utarbetat en mycket vacker katalog – som vanligt, är man frestad säga – till 10-årsjubileet. Innehållet är mycket omväxlande och omfattar det mesta från antika mynt till sedlar. Kortare uppsatser om intressanta föremål ingår. De danska och norska avdelningarna innehåller också en del sällsynt medeltid, den svenska (med mynt fr o m Johan III) en hel del mycket vackra exemplar. Auktionen äger rum 5–6 oktober i Hotel Scandinavia, Oslo.

Katalogen kostar 30 n kr och fås under adress Kongens gate 31, Oslo 1, tel (02) 41 60 78.

Ur SNFs arkiv IX SNF:s årsmöte 1984

I nr VIII av denna serie har omnämnts den Santessoniska brevsamlingen. Av denna att döma var S. bl a mellanhand för samlare, som ville ropa in objekt på olika auktioner. Men S. var själv samlare och fick därför anbud om byte o dyl.

En av brevskrivarna var grundaren av Bukowskis konsthandel i Stockholm H. Bukowski, samlare av sedlar. Hans samling inlöstes av svenska staten och detta skymtar i de två brev, som finns i Santessoniska brevsamlingen. Jag återger dem in extenso såsom typiska exempel på den tidens brevstil även mellan medlemmar i samma förening.

NUF

20.9.89

H. Herr A. Santesson.

Herr nämde (!) åt mig en gång att Ni hade några år, som saknades i min samling o som jag nu håller på att ordna o uppsätta mina sedlar på kartong, vore det roligt att komplettera samlingen. Jag kan lemna andra i utbyte samt en ny plansch, som jag gaf ut för att komplettera illustrationerna till förteckningen.

I afvaktan på benäget svar har äran teckna

Med största högaktning

H. Bukowski

27.2.90

Gravören

H. Herr A. Santesson

Sannolikt nalkas snart den stunden, då jag skall taga afsked af min sedelsamling, men innan jag skiljes från densamma, vill jag för sista gången besvara H.H. med den vänliga anhållan att afstå eller byta de sedlar, som saknas. Allt, som kommer till samlingen hädanefter, ökar ej det en gång bestämda priset, min önskan är blott att lemna samlingen så fullständig som möjligt.

Herrarna kunna finna ett och annat år, som saknas hos mig, emedan det är blott på de senare åren, som jag börjat samla efter år, men kommer aldrig till det resultat, jag önskade, hvarför ett årtal mer eller mindre betyder så litet i samlingen.

I hopp att H.H. ej vägrar mig denna oegennyttiga anhållan tecknar

Högaktningsfullt

H Bukowski

Årets ordinarie årsmöte avhölls tisdagen den 15 maj inom Prippskoncernens representationslokal, Pripporama, i Bromma.

Samling skedde kl 18.00 och aftonens program inleddes med en kort historik över koncernen. Deltagarna kunde därefter vandra runt och bese öltillverkningen som numera sker ytterst rationellt och till stor del helt automatiskt. Prippkoncernens presentation avslutades med att de närvarande fick avnjuta ett välgjort bildspel om ölets långa och intressanta historia och till sist kunde pollettsamlingen beskådas.

Årsmötesförhandlingarna genomfördes därefter i Pripporas film-sal. Till mötesordförande valdes Göran Bergenstråhle och till sekreterare Torbjörn Sundquist. De medlemmar som avlidit sedan föregående årsmöte hyllades med en tyst minut.

Styrelsens och revisorernas berättelser föredrogs och styrelsen beviljades ansvarsfrihet för det gångna årets förvaltning.

Mandattiden utgick för två ordinarie styrelseledamöter: Ulf Nordlind och Torbjörn Sundquist. Dessa båda omvaldes för en period på 3 år. Samtliga fyra styrelsesuppleanter omvaldes. Vid konstituerande styrelsesammanträde som hölls i direkt anslutning till årsmötet fördelades posterna inom styrelsen enligt följande: ordförande Göran Bergenstråhle; vice ordförande Frank Olrog; sekreterare Torbjörn Sundquist; kassaförvaltare Ulf Nordlind; programsekreterare Madeleine Greijer. Övriga ordinarie ledamöter är Yngve Almer och Lennart Wallén. Styrelsesuppleanter är Anders Frösell, Torbjörn Lind, Kenneth Jonsson och Rune Rodestam. Till valberedning omvaldes Lars O Lagerqvist, Rolf Sjöberg och Bjarne Ahlström. Till revisorer valdes Hans Henriksson och Bertel Tingström samt till revisorssuppleant Bjarne Ahlström.

Årsavgift och inträdesavgift i föreningen fastställdes till oförändrade belopp för 1985 dvs 125 resp 60 kr för vuxna och 60 resp 30 kr för juniorer.

Följande belöningar utdelades: Föreningens Elias Brenner-medalj i silver till kemiingenjör f d laboratoriechef *Lars-Ingvar Jönson*, Göte-

borg, för hans förtjänstfulla arbete som författare till och redaktör för numismatisk litteratur.

Föreningens förtjänstmedalj till bankkamrer *Göran Bergenstråhle*, Trångsund, för värdefulla insatser inom Föreningen som dess ordförande sedan 1978. Frank Olrog som överlämnade utmärkelsen uppmärksammade speciellt Bergenstråhles uppskattade arbete med att förbättra föreningens ekonomi.

Föreningens guldnål tilldelades lantbruksrådet *Miles von Wachenfelt*, Stockholm, direktör *Carl-Axel Lindblom*, Stockholm, fil mag *Stig Reinhold Johansson*, Bräkne-Hoby, avdelningsföreståndare *Karl Skärman*, Göteborg, för hedersamt 40-årigt medlemskap och till fil mag *Torbjörn Sundquist*, Stockholm, för förtjänstfullt arbete inom Föreningen bland annat som dess sekreterare.

Efter årsmötesförhandlingarna intogs gemensam vickning i Pripporas restaurang.

Bertel Tingström, nybliven filosofie doktor och korresponderande ledamot, berättade om sina forskningsrön vad gäller de svenska plåtmynten. Om mynthandlare och myntinköp i Stockholm för 40 år sedan kåserade Carl-Axel Lindblom.

Avslutningsvis gjorde ordföranden en återblick på det gångna året som varit mycket händelserikt med bl a värdskapet för Nordisk Numismatisk Unions möte 1983 i Falun och Avesta som höjdpunkt och riktade ett varmt tack till alla dem som arbetat för Föreningen samt önskade alla en skön sommar.

Torbjörn Sundquist

**Köper
Säljer
Värderar**

ANTIKHALLARNA
Vastra Hamngatan 6
411 17 Göteborg

Tel. 031-13 55 81

Torgny Lindgren 1905 — 1984

Efter flera månaders sjukdom avled den 27 augusti fil dr Torgny Lindgren, Uppsala. Svensk numismatik har förlorat en av sina främsta företrädare, Svenska Numismatiska Föreningen en av sina originellaste personligheter och mest mångsidiga medarbetare sedan sitt grundande.

Torgny Lindgren var född den 20 oktober 1905 i Örebro som son till lantbrukaren Axel Lindgren och hans hustru Frida, född Wahlgren. Efter studentexamen 1924 studerade han en tid i Uppsala – dit han skulle återvända efter pensioneringen – och gick därefter i Riksbankens tjänst; han skulle komma att tillbringa hela sin yrkesverksamma tid vid denna, från 1955 med den från 1600-talet härstammande titeln bankokommissarie. Med den rätt som tillkommer dessa högre tjänstemän att avgå med full pension efter 12 år hade han kunnat lämna Riksbanken 1967, men kvarstannade ännu ett år i särskilt uppdrag: han var ansvarig för bankens stora utställning till 300-årsjubileet 1968, anordnad i Statens historiska museum, och utgav samtidigt den gedigna monografen om dess sedelhistoria. Dessutom var han idégivare till bankens jubileumssedel, 10 kronor 1968.

Lindgren blev tidigt intresserad av numismatik och började samla mynt och sedlar på 1930-talet. Men han nöjde sig inte med att vara samlare – för honom var och förblev föremålen ett hjälpmedel som måste användas i forskningens tjänst och kompletteras med studier i arkiven – han blev, för att använda hans eget uttryck, en "arkivlus". Hans samling av avskrifter ur Riksbankens arkiv (som bekvämt nog då ännu förvarades på hans arbetsplats), ur Myntverkets och ur Riksarkivet, för att nämna några av hans favorittillhåll, fyller tusentals ark, prydligt renskrivna på maskin av honom själv och endast till en del använda i de hundratal uppsatser och större arbeten han utgivit under ett långt liv; han hade vid sin bortgång ännu mycket ogjort och otryckt.

Det är här omöjligt att annat än kortfattat beröra Torgny Lindgrens mångåriga författarskap 1939–1984, som omfattade flertalet av den svenska numismatikens områden: mynt från 1600-talet och framåt, sedlar och sedelsubstutut, polletter, medaljer (och på detta område inte minst belöningsmedaljer) samt undersökningar rörande några av våra mynt- och medaljgravörer. Härtill måste läggas hans bankhistoriska publikationer, som rörde såväl Riksbanken som privatbanker. Som katolsk konvertit kom han att särskilt intressera sig för Birgittinerorden och skrev dels en uppsats om alla kända pilgrimsmärken med

S:ta Birgittas och S:ta Katarinas bilder, dels flera studier över dotterkloster och -kyrkor utanför Sverige. Han blev en ofta sedd och välkommen gäst vid Birgittasystrarnas gästhem i Djursholm, Vadstena och Rom.

Före sin pensionering hade Lindgren hunnit med bortåt 200 olika arbeten, alltifrån populära uppsatser i Bancoposten, Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad m fl till grundliga, på ingående föremåls- och arkivstudier baserade artiklar, några av dem närmast att betrakta som monografier, samt ett par större volymer. De sistnämnda utgörs dels av hans corpus *Sveriges mynt 1719–1776* (1953), som ingår i den mycket långsamt framskridande serie svenska myntbeskrivningar, som utges av Kungl. Myntkabinettet, dels den ovan nämnda *Riksbankens sedelhistoria 1668–1968*, rikt illustrerad i färg och en oumbärlig källskrift för alla som vill studera detta intressanta kapitel i vår komplicerade penninghistoria. Mycket värdefull är hans *Anteckningar om Rikets ständers banks förvaltning av Myntet i Stockholm 1668–1731* (Nordisk Numismatisk Årsskrift 1952–53, även utgiven separat), inte minst på grund av sina generösa arkivutdrag. Riksdagsprotokollen utnyttjade han flitigt i flera sammanhang, t ex när han skrev om de långa debatter som föregick övergången till decimalsystemet 1855. Kastpenningarnas historia intresserade honom och han drog fram okänt material om deras användning i ett par uppsatser (samt höll på senare år föredrag över detta ämne). Över jubeldricksdalern 1721, graverad av I C Hedlinger, skrev han en längre studie. Myntens kulturhistoriskt-etnologiska aspekter intresserade honom också, vilket bl a avsatte ett antal följetongliknande uppsatser om *Mynt och medaljer i grundstenar* (Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, fortsatt i MYNT-KONTAKT). Det utomordentligt komplicerade svenska myntsystemet under perioden ca 1624–1855 behärskade han till fulländning och skrev mycket om detta, både om dess teoretiska sidor och om dess folkliga, dvs de många benämningarna i folkmun och hur dessa skulle tolkas. Flera återfinns i vår tidskrift.

Lindgrens intresse för medaljer omfattade dels belöningsmedaljer, dels minnespenningar i egentlig bemärkelse. Av Riksbanken och Riksdagen utgivna medaljer ägnade han särskilda studier. *Gustav III:s medaljgävor till påven Pius VI* behandlade han ytterst ingående i Nordisk Numismatisk Årsskrift 1962 och utgick då bl a från kungens egna anteckningar. Som kännare av våra belöningsmedaljer, både de kungliga och de

kommunala, utmärktes han som alltid av akribi och förenade föremålskännedom med inträngande arkivforskning, något som inte alltid varit fallet med hans företrädare på detta område; sålunda kompletterade han på flera punkter Karl Löfströms tidigare arbeten. Mer eller mindre bortglömda hedersbetygningar intresserade honom. Oskar I:s *Memoirae pignus* eller Växjö stads medalj för insatser vid eldsvådan 1838 – vår första kommunala belöningsmedalj – är ett par sådana fall.

Hans bidrag till våra mynt- och medaljgravörers historia omfattar såväl mera kända dylika, t ex Karlsteen, Hedlinger och Ljungberger, som de i våra dagar nästan eller helt bortglömda, som Arensburg, Engel Hartman och Robsahm.

Ett huvudintresse för Torgny Lindgren var alltid den svenska sedelhistorien, som förutom den ovan nämnda monografen från 1968 omfattar både populära översikter och detaljerade studier samt publicerandet av nyheter på området – något som fö även gällde nyutkomna mynt. Förfalskningsproblematiken genom tiderna intresserade honom speciellt och främst ur Riksbankens arkiv drog han fram många exempel på försöken att förbättra vårt pappersmynt. Hans egen förnämliga sedelsamling var honom också till god hjälp vid studiet av dessa föremål. Sedan han redigerat och översatt A. Platbärzdis av Riksbanken utgivna stora monografi *Sveriges första banksedlar 1661–1668* (1960) behöll han sitt intresse för Palmstruch och dessa Europas första papperspenningar. Han förde sålunda anteckningar över alla nya exemplar som kom till hans kännedom.

Torgny Lindgren var en eminent språkkunnig person; under sin tjänstgöring i Helsingfors några år från 1945 – utlänad från Riksbanken – lärde han sig finska nära nog till perfektion. Detta kom till nytta när han presenterade sin *"Til finska almogen mera trygghet"*. En studie kring finska språket på Rikets ständers banks sedlar, som utgavs i samband med en gåva från Riksbanken till Finlands bank, men sedermera omtrycktes på svenska och finska av Finlands Banks institut för ekonomisk forskning (1961 resp 1963). På finska utkom också hans uppsats om *Tidiga bankplaner i Finland* (1964). På hans många studier av andra, tidiga bankprojekt i Sverige kan vi inte gå in här.

Ett knappt år efter sin pensionering flyttade Lindgren till Uppsala och började en ny karriär, heltidsforskarens. Uppsala universitet hade förvisso förändrat sig mycket sedan 1920-talet, men han trivdes utomordentligt väl, skaffade sig nya vänner och kolleger och bedrev med energi sina studier. Tidigare hade han, det skall inte fördöjas, utmärkts av en viss känslighet och månhet om sin värdighet, som kanske delvis samman-

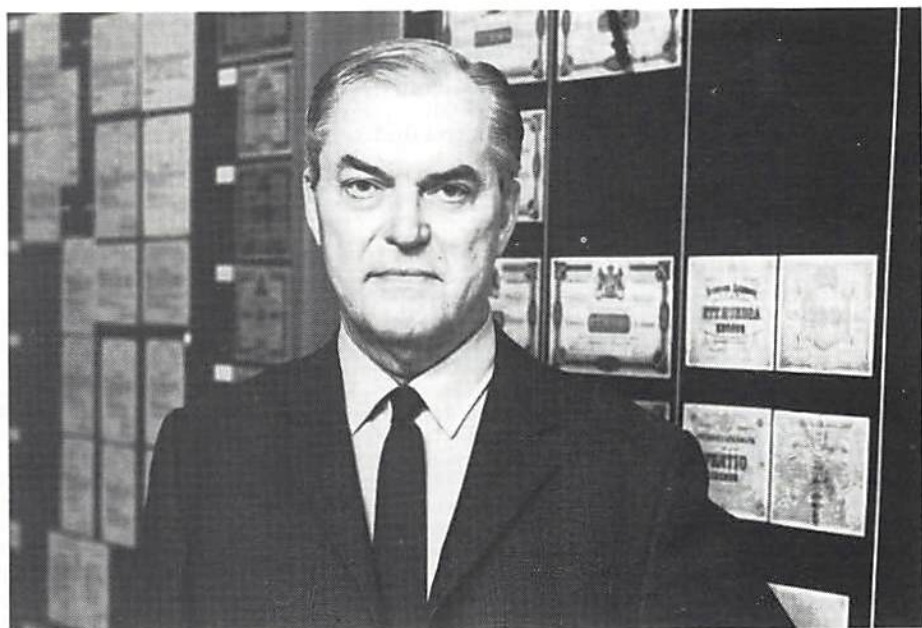

Foto: ATA.

hängde med hans krav på perfektion i allt – även korrekturläsning! – och som vid ett par tillfällen medförde några misshälligheter mellan honom och hans vänner. I Uppsala blev han alltigenom lättsammare och kunde släppa sig lös på ett sätt, som mera sällan hade varit fallet i Stockholm; såväl umgänget med yngre forskare som nöjet att endast behöva syssla med det som intresserade honom måste ha bidragit. Sina krav på sig själv och andra vad det gällde perfekt utformade manuskript och välrättade korrektur släppte han dock aldrig.

Huvudämnen i Uppsala blev historia och finskugriska språk. Hur många främmande tungomål som Torgny Lindgren behärskade visste väl knappast någon, men de var åtskilliga. Vad han en gång läst, kom han ihåg – skollatinet hanterade han bättre än många som i dag avlagt akademisk examen, italienska likaså, sedan en längre vistelse i Rom i Riksbankens uppdrag under 1950-talets början. Som pensionär ägnade sig Lindgren mycket åt resor och kom att under några år besöka alla världsdelar och därtill en del ganska ovanliga turistmål, som Yttre Mongoliet och Tibet. Överallt var han lika intresserad och försökte alltid snappa upp något av språken. Huvudintresset under de sista åren var emellertid Kina, som han besökte ett tiotal gånger och vars kultur och språk han livligt studerade på lediga stunder. Han ägde samtliga översättningar utom två av "Maos lilla röda", detta dock icke av politiska skäl – han var närmast konservativ, men republikan – utan av, som sagt, intresse för språken.

Vid finsk-ugriska institutionen tillbringade han mycken tid och fick goda vänner där. Huvudämnet var dock historia, som han studerade för Sten Carlsson och i vilket han avlade doktorsexamen. Han disputerade 1975 – tio dagar efter det han fyllt 70 år – på ämnet *Banko- och riksgäldsrevisionerna 1782–1807* med undertiteln "de redliga män, som bevakade ständers rätt" (Studia Historica Upsaliensia 72). Ämnet kände han genom sina arkivstudier och han kunde här presentera något, som ingen tidigare sysslat med – hur banken kunde bevara så mycket av sin integritet under den period, då kungen i nära nog alla andra avseenden var enväldig.

Under senare år kom Torgny Lindgren främst att, förutom sina resor, ägna sig åt forskning rörande sedlar och medaljer, och då huvudsakligen det förra ämnet; det mesta han skrivit återfinns i MYNTKONTAKT/SNT, Nordisk Numismatisk Årsskrift, Numismatiska Meddelanden och Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad. En stor studie och urkundspublikation angående myntlagstiftningen 1873–1970, som vid hans bortgång var i det närmaste färdig, utgör ett av undantagen. Han hade också kommit ganska långt med en publikation av våra s k valutor, dvs de olagliga "sedlar" på småbelopp, som förekom på 1760-talet. Några andra uppsatser ligger i korrektur och skall publiceras den närmaste tiden. Sina excerpter rörande andra penninghistoriska ämnen hade han till stor del redan skänkt till Kungl. Myntkabinettet, där de efter genomgång överantvaras till hans depå i ATA

(Antikvarisk-Topografiska Arkivet). Övrigt kvarlämnat material – excerpter och manuskript – skall granskas av författaren till dessa rader och allt av betydelse för forskningen sparas.

Det återstår mycket mer att säga om Torgny Lindgren efter denna komprimerade genomgång av hans författarskap. I decennier hade han arbetat för att den seriösa numismatiken skulle studeras och främjas; personer som han uppskattade fick alltid hans generösa stöd i sina forskningar genom att han överlämnade excerpter och anteckningar i de ämnen han behärskade, eller diskuterade deras problem i timmar, gärna vid några glas vin. Han var även en rundhänt donator och därom skall också något berättas.

Till Kungl. Myntkabinettet har Lindgren under årens lopp skänkt mängder av föremål. Särskilt två stora donationer måste nämnas. Vid mitten av 1960-talet fick Kungl. Myntkabinettet en storartad samling av utländska äldre guldmynt, som alla saknades där. Några år senare kompletterades denna donation med en kollektion äldre svenska belöningsmedaljer – de flesta i guld – som också var behövliga (leveranserna från Myntverket omfattar endast avslag av dylika, i förgyllt silver). För denna generositet och som en erkänsla för sina forskningsinsatser tilldelades Torgny Lindgren *Illis quorum meruere labores* i 8:e storleken (1966 %s). Under senare år har utdelningen av denna medalj blivit allt ymnigare och Lindgren sade vid ett tillfälle, att alternativet från 1966 – att i stället bli KVO – var något han borde ha valt.

I detta sammanhang skall vi inte glömma bort den givmildhet och det intresse han under åren visat för myntkabinett utanför huvudstaden. Här skall särskilt nämnas Vexjö gymnasii myntkabinett, sedan länge i Smålands museum, och Uppsala universitets myntkabinett, hans granne tvärs över gatan under senare år. I det senare står som långtidsdeposition en sedel- och sedelförslagsutställning som han ursprungligen ordnade till jubileumsexpositionen 1968 i Statens historiska museum. 1968 tilldelades Torgny Lindgren Växjö stads S:t Sigfrid-medalj.

Det är emellertid inte som enbart donator vi minns honom vid Kungl. Myntkabinettet. Han var en ofta återkommande forskare, som särskilt ägnade sin tid åt Riksbankens stora deposition – vars inspektor han var fram till sin bortgång – och åt sedelsamlingen. Diskussioner av säregna föremål, av utställningen, av hans egna manuskript eller andras, har förekommit sedan decennier under dessa besök. De flesta av hans många föredrag – vanligen i Svenska Numismatiska Föreningens regi – höll han i huset vid Storgatan 41. Bild- och aktarkivet liksom Vitterhetsakademins bibliotek såg honom ofta, i synnerhet fram till 1969 (under senare år hade han forskarbord på Carolina i Uppsala). Så sent som i början av detta år ordnade han en sedelutställning i Myntkabinettet och kåserade om den. När Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien hedrade honom med val till korresponderande ledamot 1953 var det för hans insatser av detta slag och för hans myntcorpus; 1974 tilldelade samma akademi honom sin förtjänstmedalj i guld – den överlämnades av H M Konungen – under återopande av hans numismatiska forskningar och hans insatser för Vadstena nunnekloster.

Svenska Numismatiska Föreningen, där han inträdde som medlem 1936, blev snart föremål för hans aktiva insatser. Hans verksamhet som föredragshållare fram till i år har redan berörts; han blev också medlem i den lilla inre cirkel som benämndes "örtugen" och där numismatiska problem dryftades med Erik Lindberg, Nils Ludvig Rasmusson och andra; den upphörde emellertid, tyvärr måste man säga, efter några år. Snart deltog han i styrelsearbetet och beklädde 1953–1961 ordförandeposten. Under dessa år var han också verksam inom Nordisk Numismatisk Union – ibland med en viss tveksamhet, eftersom han ingalunda var någon kompromissernas man – och satt som ordförande vid mötet i Stockholm 1957. Under hans tid som ordförande i SNF omarbetades och moderniserades stadgarna. De trivsamma styrelsemötena ägde ofta rum i samband med middag på det nu sedan länge upplösta Bankmannasällskapet i SAF:s hus på Blasieholmen; aftonen kunde se-

dan avslutas vid en smörgås och livliga diskussioner om belöningsmedaljer med kännaren och storsamlaren, hovkamrer C G Hesselblad, även han styrelseledamot; ibland blev det även punschdrickning, som mest uppskattades av den sistnämnde.

1955 valdes Lindgren till korresponderande ledamot och 1965 till hedersledamot i SNF.

Även sedan han lämnat det aktiva styrelsearbetet intresserade sig Lindgren mycket för verksamheten – hans föredrag har redan nämnts – och då framför allt för den vetenskapliga delen, för våra trycksaker. Återupptagandet av Numismatiska Meddelanden hälsade han med tillfredsställelse och medverkade gärna och flitigt. Förvärvet av MYNTKON-TAKT intresserade honom i högsta grad och han hörde inte till de tveksammas skara; i stället åtog han sig att vara tidskriftens redaktör under de första åren (1977–1978) och grep sig verket an med sedvanlig energi och noggrannhet. Minst en gång i månaden, vanligen oftare, var han i Stockholm och före varje nummer åts smörgåslunch hos tekniske redaktören Nils Åberg på Nord-Reklam. Samarbetet gick utmärkt och tidningen fick "flygande start". Hans intresse blev inte mindre sedan han lämnat redaktörskapet och in i det sista hade den nuvarande redaktören, som skriver dessa rader, en livlig kontakt med honom. Tidningens fortsatta utgivning var ett huvudintresse för Torgny Lindgren.

SNF har inte varit omedveten om Torgny Lindgrens stora insatser inom numismatiken och för föreningen. Han har tilldelats dess vetenskapliga belöningsmedalj, Gustaf VI Adolf-medaljen i guld, Brennermedaljen i samma metall och förtjänstmedaljen i silver. Någon festskrift har aldrig kommit till stånd, emedan Lindgren, som annars inte var okänslig för världsligt erkännande, inte ville fira bemärkelsedagar och det är ju då sådana brukar tillkomma. (En bibliografi har dock publicerats, av Nils Ludvig Rasmusson i Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad 1969, s 25 ff.)

Det är inte lätt att karakterisera en personlighet som Torgny Lindgrens ens efter mer än trettio års vänskap och vetenskapliga kontakter. Hans begåvning, enastående akribi och stora förmåga att spåra upp och tolka svårtillgängligt arkivmaterial är uppenbara egenskaper, som alla måste erkänna. Vid ytlig bekantskap kunde han verka formell, en smula högtidlig; sitt inre avslöjade han inte. Däremot skall det sägas, att han inte alls saknade humor eller sinne för livets gladare sidor, något man lätt kan tro om man bara kände honom genom hans skrifter. Just denna utstuderade noggrannhet som karakteriserade honom gjorde, att han aldrig ville skriva ett överflödigt ord och helst låta de samtida källorna tala själva. Han kunde skämta om numismatiken och

numismatikerna i ord, aldrig i tryck. Det gör hans skrifter en smula "kompakta" och inte alltid så lättlästa. Ibland hade han svårt att skilja på huvudsak och bisak, något som märks i hans föga ganska fåtaliga recensioner. Blev han någon gång förargad, blev han det med besked, även om det inte tog sig uttryck i höjt tonläge eller en näve i bordet – kanske det hade varit bättre. Denna sida hos honom försvann emellertid nästan helt under senare år.

Torgny Lindgren skulle aldrig själv ha önskat sig ett äreminne i stil med dem som förekom under det av honom så väl utforskade 1700-talet. Inte desto mindre måste denna minnesteckning sluta med det övertygade erkännandets och den personliga saknadens ord: han har betytt oerhört mycket för vårt specialområde inom forskningen, för Kungl. Myntkabinettet och andra institutioner, för Svenska Numismatiska Föreningen och för sina vänner bland kollegor, forskare och samlare. Hans mångsidiga insatser och generösa donationer gör att vi alltid kommer att minnas honom med tacksamhet och stolthet.

LLI

MYNTMÄSSA

Smålands Museum, Växjö

Söndagen 21 oktober

Kl 12 — 17

Visning av Vexjö Gymnasii

Myntkabinett

Föredrag

Försäljning och köp av mynt

Kaffeservering

Ytterligare aktiviteter

Värends Numismatiska Förening

Box 225

351 05 VÄXJÖ

Foto: Gabriel Hildebrand

Bror Emil Hildebrand

Som berättades i föregående nummer är det 100 år sedan den internationellt ryktbara svenske numismatikern, riksantikvarien Bror Emil Hildebrand, avled. På dödsdagen den 30 augusti skedde blomsterhyllningar vid graven på Solna kyrkogård. Blommor nedlades från Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum, Kungl. Myntkabinetet, Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien, Fornminnesföreningen, Arkeologiska Samfundet och Svenska Numismatiska Föreningen, som var representerad av sin ordförande. För släkten uppvaktade professor Karl Gustav Hildebrand, som ses stående framför graven (han är sonsonson).

För Kungl. Myntkabinetet talade Elsa Lindberger (längst till höger på bilden) och hon yttrade bl a:

Som en av Kungl. Myntkabinetets tjänstemän kan jag lugnt påstå, att det inte går en dag utan att de flesta av oss många gånger nämner Bror Emil Hildebrands namn i skilda sammanhang och refererar till hans verk. Stora delar av vårt arbete vilar på den grund som han har lagt, – mestadels hållbar än i dag, – något som kanske inte kan sägas om många som varit döda i 100 år.

Bror Emil Hildebrand var stor på många sätt: som historiker, arkeolog och numismatiker, som museiman och riksantikvarie. Överallt i Historiska Museets och Myntkabinetets kataloger och arkivmaterial från förra seklet möter vi hans handstil (inte alltid så lätt att tyda), som redovisar resultatet av hans outtröttliga flit och lärda forskarmödor. Det som han under sitt liv utträttade i fornminnesvårdens tjänst, ensam eller med ett minimum av personal, skulle med dagens Mbl, sammanträdesraseri och byråkrati ha varit en omöjlighet.

Detta är inte tillfället att försöka beskriva hans liv och verk, – men två områden vill jag här nämna, vad gäller hans bestående insatser för mynt- och medaljhistorien:

dels det grundläggande arbetet om Sveriges kungliga medaljer, publicerat 1874/75, och *dels* det systematiska uppordnandet av de anglosaxiska mynten ur våra vikingatidsfynd. Det är framför allt på detta område, *de anglosaxiska vikingatidsmynten*, som BEH vunnit internationell ryktbarhet. Genom sin systematiska klassificering av detta material, har BEH för alltid skapat sig ett varaktigt monument.

Genom Bror Emil Hildebrand och dem som verkat i hans spår har vårt vikingatida material blivit känt ute i världen och givit oss den ström av ut-

ländska forskare och vetenskapsmän, som kommer till oss för att studera de samlingar som han så grundligt bearbetade och ordnade.

För Vitterhetsakademien talade museidirektör Per Lundström (bredvid Elsa Lindberger på bilden), varav vi citerar:

I dag kan vi se även i den senare utvecklingen hur framsynt Bror Emil Hildebrand var och hur stabila de grundstenar han lagt är.

Detta gäller inte minst för Statens Historiska museum och Kungl. Myntkabinetet, där Bror Emil Hildebrand genom de möjligheter han skapade i Nationalmuseum visade hur nödvändigt det var med goda arbets- och utställningslokaler för statsamlingarna och därigenom visade vägen mot de nyas tillkomst på Narvavägen...

Vi kan i dag med beundran minnas en människa med sällsynta gåvor som förenade den plikttrogne ämbetsmannens och praktikerns gärning med den framstående vetenskapsmannens.

Med dessa ord betygar Vitterhetsakademien sin djupa vördnad för minnet av Bror Emil Hildebrand vid nedläggandet av denna blomstergård.

Den numismatiske kommisjon (CIN)

Den internasjonale numismatiske kommisjons byrå (styre) holdt sitt årlige møte 26.–28. mars 1984, denne gang i Berlin (DDR) og Dresden. Dessverre var presidenten R.A.G. Carson (Storbritannia) forhindret fra å møte på grunn av sykdom. I hans sted presidererte visepresident Peter Berghaus (Vest-Tyskland). Ellers møtte visepresident István Gedai (Ungarn), sekretæren Kolbjørn Skaare (Norge), kassereren Herbert A. Cahn (Sveits) og styremedlemmene Michael L. Bates (USA) og Octavian Iliescu (Romania). Styremedlemmene Ernesto Bernareggi (Italia) og Jean-Baptiste Giard (Frankrike) var også forhindret.

Fra styrets forhandlinger og beslutninger kan nevnes:

- Professor Peter Berghaus ble utpekt som byråets delegat til møtene i organisasjonskomiteen for den 10. internasjonale numismatikerkongress som blir holdt i London 8.–12. september 1986 under CIN's patronat.
- Medlemskontingenten, som har ligget fast siden 1973, ble besluttet forhøyet til sfr.200 fra og med 1985, – da kommisjonens inntekter nå ikke lenger dekker utgiftene.
- Kommisjonens to publikasjoner, *Compte Rendu* (årsberetninger, historikk over offentlige myntsamlinger og annet stoff av almen interesse) og *Newsletter* (to nummer pr. år) vil fortsette.
- Et internasjonalt symposium over "The Mint of Esztergom" 17.–22. september 1984 i Budapest, blir arrangert under CIN's patronat.
- Til den 16. internasjonale historikerkongress i Stuttgart 25. august–1. september 1985 blir det en egen numismatisk sesjon under ledelse av professor Peter Berghaus.

Professor Paul Naster, Lovain, var til stede i Berlin og ga en rapport om arbeidet med *Sylloge Nummorum Graecorum*, som drives i CIN's navn.

Andre prosjekter som er understøttet av CIN, er *Coin Hoards*, utgitt av Royal Numismatic Society, London

Lexicon Iconographicum Mythologiae Classicae.

Møtedeltagerne ble mottatt av representanter for Staatliche Museen Berlin. På et festmøte i Pergamonmuseet ble det holdt to foredrag:

H.A. Cahn, Basel: Münzbildnisse vor Alexander dem Grossen.

H. Simon, Berlin: Das Jahr 301 in der samandischen Münzprägung

Ved en mottagelse i Myntkabinetet ble professor H.A. Cahn overrakt dets Kurt Regling-medalje.

Den 28. mars tilbrakte styremedlemmene i Dresden der de ble mottatt av museumsledere. Dr. Paul Arnold hilste deltagerne velkommen til Myntkabinetet til Staatliche Kunstsammlung Dresden.

I Gemäldegalerie holdt professor Peter Berghaus et foredrag over "Die deutschen Herrscher des Mittelalters in Münzbildern ihrer Zeit". I tilknytning til foredraget ble det holdt en mottagelse i Myntkabinetet der representanter for Staatliche Kunstsammlung Dresden og de numismatiske foreninger i Dresden-området var til stede.

Kommisjonens årshefte, *Compte Rendu* 30/1983, som forelå til møtet, inneholder denne gang, foruten vedtekter, årsberetninger og medlemsfortegnelse, nekrologer over Otto Mørkholm, Paul Belog, Georg Galster og Oscar Ulrich-Bansa. I serien av historikker over offentlige myntsamlinger er det denne gang myntkabinettene i Dresden og Gotha som er behandlet.

Som tidligere kan *Compte Rendu* fåes gratis ved henvendelse til sekretæren, Kolbjørn Skaare, Universitetets Myntkabinett, Frederiks gate 2, Oslo 1.

Kolbjørn Skaare

Tudor Vladimirescu

Socialistiska Republiken Rumänien har numera flere ulike ordensdekorasjoner. De är huvudsakligen för internt bruk.

Ett undantag utgör den i Sverige ganska okända dekorationen "Tudor Vladimirescu" (RumTVO). Denna orden kan tilldelas också utlänningar, som inte nödvändigtvis behöver vara statschefer. Veterligen har den hittills bara vid ett tillfälle getts till en svensk medborgare, då i högsta graden.

Kraschanen till dekorationen, i guld och briljanter, återfinns på bilden. Ordenstecknet bär den rumänske frihetshjälten Tudor Vladimirescus porträtt sådant det, förmodligen något idealiserat, återgetts i efterhand av bl a den kände konstnären Theodor Aman.

Tudor Vladimirescu föddes omkr 1780 i Vladimir i nuvarande provinzen Gorj i sydvästra Rumänien. Han

var av bojarläkt och tjänstgjorde någon tid som officer i den tsarryska armén, som med vissa avbrott var engagerad mot turkarna från 1806 till 1812.

Folkets reaktion mot de s k fanarioterna, turkarnas grekiskfödda administratörer i de rumänska länderna, hade under 1700-talets slut blivit alltmer våldsam. En väpnad revolt som 1784 bröt ut under tre livegna, Horea, Crişan och Cloşa, slogs blodigt ner 1785. Svår hungersnöd drabbade området 1795. Turkarna tvingades 1806 till vissa eftergifter.

I detta läge konspirerade vojvoden av Moldova Constantin Ipsilantis, själv fanariot, med ryssarna om att upprätta ett "dakiskt" kungadöme bestående av Moldova, Valakiet och Serbien. Han avslöjades av den franske diplomatiska representanten hos Höga Porten och avsattes i augusti 1806, men ryssarna förklarade samtidigt Turkiet krig. En brytning inträdde dock mellan rumänerna och ryssarna, som 1812 blev helt upptagna av försvaret mot Napoleons invasion.

Tudor Vladimirescu hade tidigare anslutit sig till den grekiskledda revolutionära rörelsen *Philikí Etairía*, som strävade efter att störta det turkiska väldet på Balkan. När etairisterna under ledning av Ipsilantis bror Alexander, tidigare general i rysk tjänst, i mars 1821 revolterade i Moldova, ville han emellertid inte finna sig i den grekiska dominansen över rörelsen. Han ställde sig i spetsen för en folkresning i Valakiet, där hatet mot de grekiska administratörerna och de korruperade inhemska bojarerna förde stora skaror till hans uppbåd.

Trots militära initialframgångar tvangs han ganska snart förhandla med både de stora jordägarna och turkarna. Andra revolutionsledare började tvivla på hans vilja och förmåga att fullfölja planerna. För att statuera exempel lät han hänga ett par av sina officerare, men blev själv arresterad den 21 maj 1821 på order av Alexander Ipsilantis, som länge hade velat gripa in mot sin medtävlare. Troligen fruktade han också, att denne höll på att förhandla med turkarna om att skära av reträtten från Bukarestområdet för de grekiska revolutionsstyrkorna.

Forts. nästa sid.

Hämtat ur

Upsala Nya Tidning, onsdag 30 maj 1984.

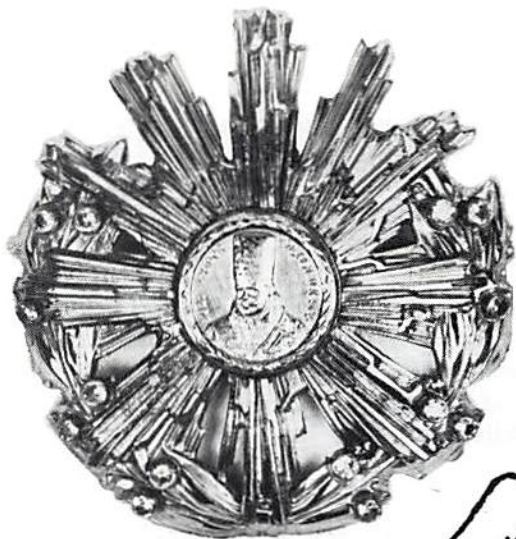

Foto: JAN-LEO, Ystad

Efter summarisk ståndrätt lät Ipsilantis avrätta Vladimirescu i Tirgoviste den 27 maj. Resterna av hans folkuppbåd krossades under de följande båda månaderna 1821.

Oavsett nederlaget betecknas 1821 års revolution som en vändpunkt i Rumäniens historia i kampen för frihet och social rättvisa, för befrielse från utländskt förtryck och för hävdande av det rumänska folkets nationella rättigheter. Inte minst i våra dagar framstår Tudor Vladimirescu därför som en symbol för rumänskt frihetstänkande.

Hans E. Sköld

Samfundet Kungl. Myntkabinetts Vänner

sammanträder tillsammans med S:t Barthélemy Sällskapet torsdagen den 25 oktober kl 19 i Kungl. Myntkabinetts medaljsal, Stockholm (obs. ingång Storg. 41). Frank Olrog kåserar om S:t Barthélemy, kontramarkerade mynt och den nya medaljen ställs ut. Förfriskningar.

Vad samlaren ser

*I Dragarbrunnsgropens gatupublik
står en som är road av numismatik
och längtansfullt hålet betittar.
Ack, kunde han djupt under marknivå,
där örtug och skilling nog kan träffas på,
få gräva och se vad han hittar.*

*Men stängslet kring gropen, det är bra synd,
förhindrar hans uppgrävande av fynd
som kunde hans samling förmera.
För rörnätets skull har man grävt. Och sen
skall historiens vingslag begravas igen
i asfalt och okuvlig lera.*

CO

Insänt av vår medlem Kjell Holmberg, Uppsala, som tycker "att den rakryggade personen på bilden påminner en liten aning om en välkänd Uppsalanumismatiker". Återges med tillstånd av UNT.

**SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS
MEDLEMSNÅL
kan rekvireras från kansliet!
Pris: 18 kr + porto**

Minnesmedalj över GUSTAF III:s förvärv av S:T BARTHÉLEMY I VÄSTINDIEN 1784-1984

I år är det 200 år sedan Sverige förvärvade ön S:t Barthélemy, genom ett fördrag vid Gustaf III:s besök i Versailles hos Ludvig XVI och Marie Antoinette. Med anledning härav utger Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner och S:t Barthélemy-Sällskapet en medalj, planerad redan av Gustaf III och nu skapad av skulptör Léo Holmgren. Medaljen slås vid Myntverket i Eskilstuna, som också svarar för försäljning och distribution.

Gustaf III lät slå åtskilliga medaljer över viktiga händelser under sin regering och planerade ännu flera. Till dem som aldrig utfördes men finns i kopparstick hör den över förvärvet av S:t Barthélemy 1784. Konstnären har utgått från detta kopparstick när han modellerat den nya medaljen. Léo Holmgren är en välkänd mynt- och medaljkonstnär (f 1904), som 1944-74 var chefsgravör vid Myntverket. Medaljen utges i en begränsad upplaga i tre metaller och 45 mm diameter.

Medaljens utseende

Åtsidan visar Gustaf III:s profilbild, fritt formad efter dels ett porträtt i konstnärens ägo, dels efter Sergels och Ljungbergers medaljer. På framsidan ser vi en karta över S:t Barthélemy med en bevingad genius, beredd att plantera den svenska flaggan. Inskrifterna - på latin - betyder, att "ön S:t Barthélemy är förvärvad 1784" samt att "Jubileet är firat 1984" vartill kommer de två utgivande föreningarnas namn.

Foto: Gunnel Jansson, ATA

Fakta om medaljen:
Metall

Metall	Diameter	Min vikt	Max uppl	Pris
Guld 23 K	45 mm	90 g	20	13 050:-
Silver 999/1000	45 mm	45 g	600	395:-
Medaljbrons	45 mm	50 g	600	190:-

I priserna ingår förpackning, etui, frakt och 23,46 % moms. De gäller t o m 31 dec 1984; leverans sker i den ordning beställningarna inkommer.

Till **MYNTVERKET**, Box 401, 631 06 ESKILSTUNA. Tfn 016-12 03 00

Härmed beställs mot postförskott minnesmedaljen över GUSTAF III:s förvärv av S:T BARTHÉLEMY

Patinerad brons st à 190.-
Patinerat silver 999/1000 st à 395.-
Guld 23 K, numrerad upplaga st à 13 050.-

Att sändas till:

Namn Gatadress

Postnummer Postadress Tfn

FRÅGE- SPALTEN

Fråga:

Jag vänder mig till Er tidning angående ett mynt jag kommit över. För en tid sedan köpte jag en ask med gamla svenska koppar- och silvermynt. Ibland dem var ett mynt, 1 ör S.M., Adolf Fredrik 1769.

Jag har sett i några myntböcker, utan att finna något om myntet ifråga. Enligt myntböckerna jag har tillgång till, slutar myntutgivningen år 1768. Kan Er tidning taga fram upplysningar om mynt från 1769, då jag hört, att det skall finnas några flera mynt från detta år.

Jag tackar på förhand, och ser fram emot att få höra från Er tidning.

Henry Andersson,
Årjäng

Frånsidan av 1 öre s m 1759 – tydligt exemplar. Kungl. Myntkabinettet. Foto N. Lagergren, ATA

Svar:

Detta är en mycket vanlig form av felläsning, som förr eller senare alla numismatiker råkat ut för – antingen de själva läst fel eller fått just denna fråga att besvara. Siffran 5 i 1759 har en så speciell form – se bilden på ett tydligt exemplar härinvid – att de lätt tas för en 6:a, om myntet är en smula nött.

Det är nog inte så ovanligt, att samlare tror att de äger mynt av denna valör från 1769 – men det slogs inga i Avesta med det årtalet!

LLt

FÖRENINGAR

FAGERSTABYGDENS MYNTKLUBB sammanträder första helgfria måndagen i varje månad (utom juli och augusti) på Västanfors Industrierts matsal kl 19.00. 27/10 auktion, Lindgården, 17/11 auktion, Avesta, biblioteket.

GÖTEBORGS NUMISMATISKA FÖRENING. Lokal: Traktören, Köpmansgatan, Göteborg. Kl 19.00 den 8/10, 12/11, 3/12. Antiksektionen 17/10, 21/11, 2/12. Lokal Schackspelets Hus, Haga Kyrkogata 3, Göteborg.

HALMSTADS MYNTKLUBB. Lokal: Gerekegården, Kyrkogatan, Halmstad. Möten den 1/10, 5/11 och 3/12 med början kl 19.00. Övriga upplysningar: N-E Ericsson, tel 035/12 96 76.

HALMSTADS MYNTKLUBB och VILLSTADSORTENS MYNTKLUBB: Gemensam auktion den 13/10 i **Torups Bygdegård**. För auktionslista och övriga upplysningar, tel 0345/112 95 eller 035/12 96 76.

HÖÖRS MYNTKLUBB har möte med auktion i Höörs Plåts matsal 11/10, 8/11 och 6/12. Upplysningar: Evert Olofsson 0413/221 51.

KALMAR MYNTKLUBB har möten första helgfria måndagen i varje månad (utom juli och augusti) kl 19.00 i SE-banken, Storgatan 17, Kalmar. Upplysningar: tel 0480/136 61, 115 84. Auktioner varje gång.

KATRINEHOLMS MYNTKLUBB har möten första helgfria onsdagen i varje månad på restaurang Storstugan, Stortorget 1, Katrineholm. Upplysningar: tel 0150/210 45 el 151 00.

KLARÄLVDALENS MYNTSAMLARE har utställning och auktion på hembygdsgården i Ransäter 18 aug. kl 11.00. Månadsmöten den 21/10, 18/11 kl 16.00 på Rådastrand. Föredrag, frågesport, auktioner m m. Upplysningar: 0563/407 25.

KRISTIANSTADORTENS NUMISMATISKA FÖRENING har möte med auktion på Hemgården, Norretullsvägen 9, Kristianstad. Listor och upplysningar gm Ingvar Nilsson 044/713 28.

LUNDS NUMISMATISKA FÖRENING har möten den 3/10, 7/11 och 12/12. Lokal: Utbildningshuset, Studentlitteratur, Åkergränd 1. Upplysningar: tel 046/12 25 93.

MYNTKLUBBEN NICOPIA har möten andra måndagen i varje månad på Pensionärgården, V Trädgårdsgatan 57, Nyköping. Upplysningar: tel 0155/134 29, 671 54, 128 41. Fastställda dagar: 8/10, 12/11, 10/12.

NUMISMATISKA FÖRENINGEN ÖRESUND, Helsingborg, har möten den 2/10, 6/11, 4/12 på Borgen, Karl Krooks gata 17, Helsingborg.

SAMLARKLUBBEN NUMIS, Skellefteå har möten första torsdagen i varje månad i NV-huset, konferensrummet. Upplysningar: tel 0910/186 80.

SANDVIKEN-GÄVLE MYNTKLUBB håller möten första onsdagen varje månad under 1984, utom juli och augusti, i Valbo kommunalhus, kl 19.00. Upplysningar: tel 026/13 11 77.

SKARABORGS NUMISMATISKA FÖRENING har samlarmöte på restaurang Postiljonen söndagarna den 14/10, 11/11 och årsmöte 9/12 med början kl 16.00. Övriga upplysningar: Björn Carlsson, tel 0500/802 44.

SKÅNES NUMISMATISKA FÖRENING, Malmö har möten 25/10, 29/11 i IOGT-lokalen, Engelbrektsgatan 20, 2 tr. kl 19.30. Mynten visas i auktionslokalen från 18.30 samt i klubblokalen de två föregående tisdagarna kl 19–21. Klubblokalen Kungsgatan 38 A, Malmö håller öppet varje tisdag kl 19–21 under september–maj.

SÖDRA DALARNAS MYNTKLUBB sammanträder första torsdagen efter den 15 i varje månad kl 18.30 i Rembostugan, Hedemora. Upplysningar: tel 0226/562 78.

TRELLEBORGS MYNTSAMLARKLUBB har under hösten möten 8/10, 12/11, 10/12 (dvs andra måndagen i månaden) kl 18.30 i Söderslätt Sparbanks samlingsal, C B Friisgatan 4 A, Trelleborg. På programmet står auktioner, föredrag, lotteri m m. Upplysningar: tel 0410/345 44.

TÄLJE MYNTKLUBB, Södertälje har möten i Wendelas rum, biblioteket Luna. Upplysningar: tel 0755/185 68.

UPPSALA MYNTKLUBB sammanträder på Skandia, Drottninggatan 1 A den 16/10 (auktion), 13/11 (föredrag), på restaurang den 11/12 (julfest). Upplysningar: 018/11 50 00.

VETLANDA NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion på IOGT-logen Standard, Tomasgatan 34, Vetlanda, 26/10, 30/11. Myntets Dag på Vetlanda Stadshotell 11/3. Upplysningar: tel 0383/158 35 kl 07.00–09.00.

VILLSTADORTENS MYNTKLUBB, Smålandsstenar, har möte andra måndagen i varje månad utom juni, juli och augusti. Föredrag o dyl följs av auktion. Upplysningar: tel 0345/112 95.

VÄREND NUMISMATISKA FÖRENING, Växjö har möte på Röda Korset, Hovsgatan 11, kl 19.20 den 4/10, 21/11, 10/12.

VÄSTERÅS MYNTKLUBB har möten på Jakobsgratan 13 A kl 19.00 den 3/10 bytesafton med auktion, 7/11 frågetävling, auktion, 5/12 paketauktion, stort närvaroloteri. Närvaroloteri vid varje möte. Upplysningar: tel 021/11 15 57.

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING har möte med auktion på onsdagar kl 19.00 den 24/10 och 21/11 i "M"-lokalen, Järntorgsgatan 3. Obs. Ny adress. Upplysningar: tel 019/13 73 54 o 13 52 13.

Svenskt i Düsseldorf

Galerie für Numismatik (innehavare Anders Ringberg) har auktion i Düsseldorf den 2 oktober. Här finns en del av intresse för svenska samlare, såsom Gustav II Adolfs Fürthriksdaler 1632 (SB 2), Kristinas d:o från Pommern 1642 (SB 14 XR), Karl XI:s dukat 1666 från samma besittning (SB 63); från Riga finns Karl X Gustavs 5-dukat (SB 75a) och Karl XII:s dukat 1701 (SB 106).

Från egentliga Sverige märks en vacker 1 1/2 mark 1562 (SM 20), Karl IX:s dubbelriksdaler 1610 (SM 75a) och Gustav II Adolfs 4 riksdaler 1632 (SM 15).

Katalogen kan beställas av ovan nämnda företag som har adress Achenbachstrasse 3, D-4000 Düsseldorf 1, tel (0211) 66 10 77, Väst-tyskland.

MÄSSOR

- 21.10 Värends Numismatiska Förenings myntmässa i Smålands Museum.
- 2.12 Internationell myntmässa i Hannover.

AUKTIONER

Oktober

4 AB Stockholms Auktionsverk
27–28 B. Ahlström Mynthandel AB

November

26–27 Svenska Numismatiska Föreningen
(endast medlemmar)

December

6 AB Stockholms Auktionsverk

Utländska

Oktober

2/ 3 Düsseldorf, A. Ringberg (se notis!)
5/ 6 Oslo Mynthandel AS, Oslo (se s 180!)
11/12 London, Spink
16/18 Zürich, Leu/NFA
16/18 München, Kreß
16/18 Nürnberg, Frank KG
20 Holmasto, Helsingfors
25/26 Köln, Schulten
25/26 Nürnberg, Kupfer-Bank
31 Frankfurt, Peus

November

1/ 2 Frankfurt, Peus
5/ 9 Wien, Dorotheum
5/ 7 Düsseldorf, Winter
7/ 8 Zürich, Spink
10 Trondheim, Riibe myntauksjoner

13/15
16/17
22/23
26/27
28/29
28/30

December

3/ 7
5/ 7
6/ 7
10/12
12/13
14/15

Köln, Münz-Zentrum
Hamburg, Emporium
Köln, Kölner Münzkabinett
München, Lanz
London, Spink
München, Hirsch

Wien, Dorotheum
Essen, Schenk-Behrens
London, Spink
München, Hirsch
Mannheim, KPM
Utrecht, Van der Dussen

HÅKAN WESTERLUND

Mynthandel

**KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER**

*Spec. sedlar
Betalar bra för sedlar
före 1930*

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
Tel. 08/11 08 07

KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR

Vi kommer att utöka vår postorderverksamhet. Och behöver därför ännu fler namn till vårt register.

Enklaste sättet att få våra listor och offerter är att sätta in 40 Skr på vårt postgiro. nr. 702686-7.

Kom ihåg att vi alltid söker guldmynt och betalar högsta pris.

**Mynt
Medaljer
Numismatisk litteratur
Dekorationer**

Hirsch Mynthandel AB

Malmskillnadsgatan 29, S-111 57 STOCKHOLM SWEDEN
Tel. 08-11 05 56, 08-21 34 59

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

är en sedan 1973 etablerad sammanslutning av mynthandlare, hitintills 18 företag i tio olika städer i landet. Föreningen är ensam i sitt slag i Sverige. Samtliga är medlemmar i Svenska Numismatiska Föreningen och har skrivit under uppropet mot myntförfälskningar – Genom samarbete med de övriga medlemmarna vill varje mynthandlare förbättra och utöka sina tjänster.

De nuvarande medlemmarna är:

B. Ahlströms Mynthandel AB
Kungsgatan 28, Box 7662
103 94 Sthlm 7, tel. 08-14 02 20

Yngve Almer Mynthandel
Storgatan 49, Box 2068
700 02 Örebro, tel. 019-13 50 61

Amneklevs Mynthandel
Skolgatan 20, 602 25 Norrköping
tel. 011-10 29 50

Hirsch Mynthandel AB
Malmskillnadsgatan 29
111 57 Sthlm, tel. 08-11 05 56

Karlskrona Mynthandel
Hantverkaregatan 11
371 35 Karlskrona, tel. 0455-813 73

Malmö Mynthandel AB
Kalendegatan 9, 211 35 Malmö
tel. 040-11 65 44

Mattsons Mynthandel
Kungsängsgatan 21 B
753 22 Uppsala, tel. 018-13 05 54

Mynt & Medaljer HB
Sveavägen 96, Box 19507
104 32 Stockholm, tel. 08-34 34 23

Myntet i Malmö
Stora Nygatan 17, 211 37 Malmö
tel. 040-12 99 30

Ulf Nordlinds Mynthandel AB
Nybrogatan 36, Box 5132
102 43 Sthlm, tel. 08-62 62 61

Norrtälje Mynthandel AB
Tullportsgatan 13, Box 4
761 00 Norrtälje, tel. 0176-168 26

Numis Mynt & Frimärkshandel AB
Kaserntorget 6, Box 2332
403 15 Göteborg, tel. 031-13 33 45

J. Pedersen Mynthandel
Skolgatan 24, 502 31 Borås
tel. 033-11 24 96

Peo Mynt & Frimärken AB
Drottninggatan 19, Box 16 245
103 25 Sthlm, tel. 08-21 12 10

Strandbergs Mynt & Frimärkshandel AB
Arsenalsgatan 8, Box 7377
103 91 Sthlm, tel. 08-20 81 20

Ticalen Mynthandel
Stureplatsen 3, 411 39 Göteborg
tel. 031-20 81 11

R. Uppgrens Mynthandel
Box 3075, 250 03 Helsingborg
tel. 042-11 01 01, 13 67 42

Håkan Westerlund Mynthandel AB
Vasagatan 42, 111 42 Sthlm
tel. 08-11 08 07

SVERIGES MYNTHANDLARES FÖRENING

Box 19507, 104 32 Stockholm, tel. 08-34 34 23

AUKTION 30

27 — 28 oktober 1984
OPERAKÄLLAREN - Stockholm

Sammanlagt ca 2 000 nr

Utländska mynt som cirkulerat i Sverige:

bl.a. Æthelred II — efterprägling på fyrkantig plants.
Gotland — större antal

Sverige med besittningar bl.a.:

Olof Skötkonung. Godwin R.

Gustav Vasa, ARBOGA, öre 1522 XR.

ÅBO, mark 1556 XR, 1556 R, 1557 RR,

1557 XR, 1558 RR,

1/2 mark 1557 RRR,

8 öre klipping 1557 RRRR.

Erik XIV, 4 öre klipping 1562 RRRR.

Sigismund, daler 1594 R.

Karl IX, 6 mark 1609 R.

5 mark klipping 1610 R.

Förfalskning.

Gustav II Adolf, större antal kopparmynt bl.a.:

kreutzer 1632

WOLGAST, 4 dukat 1634 RRR,

taler 1633 RRR.

Kristina, POMMERN, dukat 1642 R.

ERFURT, 2 dukat 1646 R.

STRALSUND, taler 1639 R.

WÜRZBURG? Axel Oxentierna,

taler u.å. RR.

Karl X Gustav, riksdaler 1654.

RIGA, 5 dukat 1654 R.

Karl XI, dukat 1694 R.

riksdaler 1676 R (2 ex).

2 1/2 öre KM 1661 (2 ex).

provmynt u.å. RR.

RIGA, dukat 1664 RRRR.

POMMERN, 2 dukat 1661 RR.

Karl XII, dukat 1710, 1714, 1715, 1717, 1718.

1 öre SM 1715 R.

1/6 öre SM 1708, fyrkantig plants R.

Ulrika Eleonora, 2 dukat 1719.

Fredrik I, dukat 1745.

Adolf Fredrik. POMMERN, 5 taler 1759 RR.

Gustav III, dukat 1776, 1777, 1779, 1782, 1789.

pojköre 1772 R (3 ex).

5 kopek 1778 RR, 1787 (2 ex).

Gustav IV Adolf, dukat 1796, 1800, 1807.

Karl XIV Johan, 4 dukat 1837.

2 dukat 1837, 1843.

riksdaler specie 1838 med gravör-

signum G, unik?

Oskar II, 2 kronor 1876 RRR med bredd årtal och stort

EB, kval 01.

2 kronor 1878 med OCH, kval 01.

Plåtmynt: 1 daler SM 1667 XR,

1/2 daler SM 1714 XR.

Sedlar, Medaljer, Ordnar Polletter, Litteratur Utländska Guld- Silver- och Kopparmynt

Antika mynt: varav många sällsynta
romerska mynt.

Den rikt illustrerade katalogen erhålles enkläst
mot insättande av 35:– på pg 3003-1.
Prenumeration 75:– för auktionskataloger och
listor under 1985.

LAGERLISTA 63 HAR NU UTKOMMIT

Den omfattar 92 sidor och erhålles enkläst mot insättning av 10:– på pg 3003-1

B AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Kungsgatan 28–30

Box 7662 · S-103 94 Stockholm

Telefon 08-14 02 20, 10 10 10. Telex 17166 Numisma

